

SZKOLNY PROGRAM WYCHOWAWCZO- PROFILAKTYCZNY

*w Szkole Podstawowej
im. Floriana Ceynowy
w Sierakowicach*

*Szkolny Program Wychowawczo-Profilaktyczny zatwierdzony na podstawie Uchwały
Rady Pedagogicznej nr 8 z dnia 04.10.2016 r.*

SPIS TREŚCI

- I. Preambuła.
- II. Wprowadzenie
 - 1. Etapy powstawania Szkolnego Programu Wychowawczo-Profilaktycznego.
 - 2. Założenia podstawowe.
 - 3. Podstawy prawne.
 - 4. Ogólne informacje o szkole.
 - 5. Wizja szkoły.
 - 6. Misja szkoły.
 - 7. Sylwetka wychowanka – absolwenta szkoły.
 - 8. Wartości, na których opiera się program.
 - 9. Uczestnicy programu.
- III. Kalendarz świąt i uroczystości szkolnych.
- IV. Cele kształcenia ogólnego, umiejętności i postawy realizowane zgodnie z podstawą programową.
- V. Cele pracy wychowawczej i profilaktycznej.
- VI. Priorytety szkoły
 - 1. Obszary działań wychowawczo-profilaktycznych.
 - 2. Działania priorytetowe.
 - 3. Zadania szkoły jako środowiska wychowawczego.
- VII. Cele operacyjne programu.
- VIII. Zadania wychowawcze szkoły na pierwszym etapie edukacyjnym
 - 1. Plan działań wychowawczych dla oddziałów przedszkolnych.
 - 2. Plan działań wychowawczych dla klas I – III.
- IX. Zadania wychowawcze szkoły na drugim etapie edukacyjnym.
- X. Zadania profilaktyczne szkoły.
- XI. Strategia działań zapobiegawczo – wychowawczych i interwencyjnych wobec zachowań problemowych.
- XII. Ewaluacja procesu wychowawczo-profilaktycznego

Załącznik Nr 1:Diagnoza środowiska szkolnego oraz identyfikacja problemów.

I. PREAMBULA

*„Nie zmuszajmy dzieci do aktywności, lecz wyzwalamy aktywność,
nie każmy myśleć, lecz tworzymy warunki do myślenia, nie żądajmy lecz przekonujmy.
Pozwólmy dziecku pytać i powoli rozwijajmy jego umysł tak, by samo widzieć chciało.”*

Janusz Korczak

Działalność wychowawcza i profilaktyczna Szkoły Podstawowej w Sierakowicach jest jednolitym i zintegrowanym z nauczaniem procesem realizowanym przez wszystkich pracowników Szkoły za pośrednictwem wszystkich zajęć lekcyjnych i pozalekcyjnych w ścisłej współpracy ze środowiskiem lokalnym.

Kształcenie umysłu przebiega w ścisłym połączeniu z rozwojem społecznym, psychicznym, moralnym, duchowym, zdrowotnym i estetycznym. Każdy uczeń znajduje w tym procesie możliwość indywidualnego sukcesu na miarę własnych predyspozycji, uzdolnień i ambicji. Skuteczność podejmowanych działań podnosi aktywne współuczestnictwo w nim rodziców oraz instytucji powołanych do wspierania działań wychowawczych i profilaktycznych szkoły.

II. WPROWADZENIE

Program Wychowawczo-Profilaktyczny szkoły opisuje w sposób całościowy wszystkie treści i działania o charakterze wychowawczym i profilaktycznym, które są spójne z wizją i misją szkoły, ocenianiem wewnątrzszkolnym oraz z Zestawem Programów Nauczania i uwzględniają wymagania opisane w podstawie programowej.

Treści zawarte w programie adresowane są do uczniów na wszystkich etapach nauczania i dostosowane do ich potrzeb i możliwości wiekowych, intelektualnych i zdrowotnych oraz do potrzeb środowiska szkolnego i lokalnego.

Ich przygotowanie i realizacja są zadaniem zarówno całej szkoły, jak i każdego nauczyciela. Obok zadań wychowawczych i profilaktycznych nauczyciele wykonują również działania opiekuńcze odpowiednio do istniejących potrzeb.

Program opracowano po wcześniejszym zdiagnozowaniu potrzeb i problemów całej społeczności szkolnej. Treści programu są zgodne ze Statutem Szkoły.

1. Etapy powstawania Szkolnego Programu Wychowawczo-Profilaktycznego:

- Powołanie zespołu ds. tworzenia i aktualizacji Programu Wychowawczo-Profilaktycznego.
- Diagnoza obecnego stanu wychowawczego i potrzeb szkoły.
- Praca zespołu:
 - wypracowanie wniosków wynikających z badań diagnostycznych,
 - uzgodnienie misji i wizji szkoły,
 - określenie ideału absolwenta,
 - określenie wartości, na których oparto dobór treści,
 - sformułowanie celu ogólnego,
 - opracowanie kalendarza szkolnych świąt i uroczystości,
 - wyznaczenie priorytetów wychowawczych i profilaktycznych – powinności wychowawczych pracy edukacyjnej każdego nauczyciela,
 - opracowanie celów wychowawczo – profilaktycznych,
 - opracowanie szczegółowych zadań wychowawczych i profilaktycznych, sposobów realizacji oraz osób odpowiedzialnych za realizację tych zadań,
 - ustalenie strategii działań zapobiegawczo – wychowawczych i interwencyjnych wobec zachowań problemowych
 - wypracowanie sposobów ewaluacji
 - wprowadzenie poprawek i sformułowanie ostatecznej wersji zapisu
- Konsultacje z Liderami Zespołów Wychowawczych, Samorządem Uczniowskim i Radą Rodziców.
- Omówienie Programu Wychowawczo-Profilaktycznego Szkoły podczas obrad Rady Pedagogicznej w celu jego zatwierdzenia.
- Zapoznanie rodziców z Programem podczas wywiadówek.

2. Założenia podstawowe

Wychowanie to świadomy, celowy, długotrwały i bardzo trudny proces rozwijania zalet moralnych, intelektualnych, artystycznych i fizycznych, które dziecko ma w stanie potencjalnym. Nie ma na celu zmieniania natury ucznia, lecz wspomaganie jego rozwoju w harmonii z otoczeniem.

Naturalnym i podstawowym środowiskiem społecznym i wychowawczym życia dziecka jest rodzina, a szkoła ma tylko obowiązek wspierać rodziców w dziedzinie wychowania. Wspomaganie rozwoju i wychowania dziecka obejmuje również zapobieganie zagrożeniom rozwoju, zaś efektywna profilaktyka wymaga wykształcenia odpowiednich postaw dotyczących zarówno własnego zdrowia, jak i wzorców pożądaných zachowań. Podobnie działania

korekcyjne muszą przygotowywać uczniów do radzenia sobie z przyszłymi zagrożeniami oraz odwoływać się do celów, zgodnych z oczekiwanymi postawami i wzorami zachowań.

Podstawowym celem Szkolnego Programu Wychowawczo-Profilaktycznego jest sprecyzowanie treści o charakterze wychowawczym i profilaktycznym z uwzględnieniem czterech podstawowych aspektów: wspomagania, zapobiegania, kształtowania i korygowania, które wyznaczają drogę procesowi wychowania uczniów. Program Profilaktyczny uzupełnia Program Wychowawczo-Profilaktyczny szkoły, odpowiada na realne problemy oraz zdiagnozowane zagrożenia, jakie pojawiły się w naszej szkole i jest ukierunkowany na wszechstronny rozwój ucznia oraz ochronę przed ryzykownymi zachowaniami, które mogą hamować ten rozwój.

3. Podstawy prawne

Podstawę prawną Szkolnego Programu Wychowawczo-Profilaktycznego stanowią następujące akty prawne:

- Europejska Konwencja o Ochronie Praw Człowieka
- Deklaracja Praw Dziecka
- Konwencja o Prawach Dziecka Narodów Zjednoczonych
- Konstytucja Rzeczypospolitej art.48 ust.1, art.53 ust.3, art.72 ust.1
- Ustawa o Systemie Oświaty z dnia 11 kwietnia 2007r.
- Karta Nauczyciela
- **Podstawa Programowa** – Rozporządzenie MENiS z dnia 23.12.2008r. w spr. podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. Nr 4 z 2009r., poz. 17).
- Rozporządzenie MEN z dnia 30 kwietnia 2013r. w spr. zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. 2013r. poz. 532).
- Rządowy program poprawy stanu bezpieczeństwa w szkołach i placówkach.
- Rozporządzenie MENiS z dnia 31 stycznia 2003r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży **zagrożonych uzależnieniem** (Dz. U. z 2003r. Nr 26, poz.226).
- Ustawa z dnia 26 października 1982r. o postępowaniu w sprawie nieletnich (Dz.U. z 2002r. Nr 11, poz.109) oraz o wychowaniu w trzeźwości i **przeciwdziałaniu alkoholizmowi** – ostatnia zmiana: Ustawa z 16 lipca 2009r. o zmianie ustawy... (Dz.U z 2009r. Nr 144, poz.1175).
- Ustawa o **przeciwdziałaniu narkomanii** z dnia 29 lipca 2005r. – ostatnia zmiana: Ustawa z dnia 8 października 2010r. o zmianie ustawy... (Dz.U. z 2010r. Nr 213, poz. 1396).

- Ustawa z dnia 9 listopada 1995r. o ochronie zdrowia przed następstwami **używania tytoniu i wyrobów tytoniowych**. Ostatnia nowelizacja z dnia 8 kwietnia 2010r. (Dz.U. z 2010r. Nr 81, poz.529).
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 26 sierpnia 2009r. w spr. przygotowania nauczycieli do prowadzenia zajęć edukacyjnych w **zakresie udzielania pierwszej pomocy** (Dz.U. z 2009r. Nr 139, poz.1132).
- Ustawa z dn. 29 lipca 2005r. o **przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie** (Dz.U. z 2005r. Nr 180. poz. 1493 z późniejszymi zmianami). Ostatnia zmiana: Ustawa z dnia 10 czerwca 2010r., o zmianie ustawy.... (Dz.U. z 2010 Nr 125, poz.842).
- Zarządzenie Komendanta Głównego Policji Nr 1619 z dnia 3 listopada 2010r. w spr.metod i form wykonywania zadań przez policjantów w zakresie **przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich** oraz podejmowanych na rzecz małoletnich (Dz. Urzędowy KGP z dnia 12 listopada 2012r. Nr 11).
- Rozporządzenie MEN z 24 lipca 2015r. w spr. warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży **niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym** (Dz. U. z 2015r., poz. 1113).
- Rozporządzenie MEN z 28 sierpnia 2015r. w spr. zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu **przeciwdziałania narkomanii**.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011r. w spr. procedury „Niebieskie Karty” (Dz.U. Nr 209, poz.1245).

4. Ogólne informacje o szkole

Szkoła Podstawowa w Sierakowicach jest tylko jedna. Nowy budynek, w którym do dziś odbywają się zajęcia został oddany do użytku w 1984 roku, zaś w 1989 roku nadano jej imię Floriana Ceynowy.

Sierakowice – „stolica” gminy jest to duża wieś, przypominająca raczej miasteczko, licząca ponad siedem tysięcy mieszkańców. Położona jest 20 km od Kartuz na trasie Słupsk – Gdańsk. Jest centrum handlowo – usługowym i kulturalnym dla mieszkańców nie tylko z najbliższej okolicy. Życie kulturalne mieszkańców skupia się wokół Gminnego Ośrodka Kultury. Bogactwem naszej kaszubskiej kultury jest niewątpliwie własny język regionalny kaszubski.

Od ponad dwudziestu lat działa w Sierakowicach Kaszubski Zespół Pieśni i Tańca „Sierakowice” oraz utworzone przed laty Muzeum Ziemi Sierakowickiej.

W szkole zatrudnionych jest ok. 65 nauczycieli. Szkoła posiada 35 klasopracowni, salę gimnastyczną, 2 sale komputerowe, salę teatralną, dwie świetlice (dla uczniów klas 0-III i klas IV-VI) oraz boiska do gry np. w piłkę ręczną, nożną i koszykową oraz plac zabaw dla dzieci. Swoje zainteresowania

uczniowie rozwijają w różnych kołach zainteresowań. W szkole działa też Samorząd Uczniowski, który jest współorganizatorem wielu imprez szkolnych.

5. Wizja szkoły

- Szkoła jest szkołą bezpieczną, nowoczesną, przyjazną, przygotowującą absolwenta do samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie.
- Program szkoły ukierunkowany jest na ucznia, jego potrzeby i umożliwia mu wszechstronny rozwój osobowości.
- Nad jego rozwojem czuwa wykwalifikowana, kompetentna i odpowiedzialna kadra pedagogiczna, która stosuje nowoczesne metody nauczania i wychowania.
- Uczeń korzysta z nowoczesnych technik informacyjnych i informatycznych oraz rozwija swoje zainteresowania i zdolności.
- Szkoła umożliwia wyrównywanie szans edukacyjnych wszystkim uczniom, wspiera rodzinę oraz uwzględnia w swoich działaniach potrzeby środowiska lokalnego.
- Rodzice aktywnie uczestniczą w życiu szkoły.

6. Misja szkoły

Szkoła stwarza optymalne warunki sprzyjające do:

- wszechstronnego rozwoju ucznia odpowiednio do jego wieku i możliwości,
- przekazania niezbędnej wiedzy i umiejętności potrzebnych do zrozumienia świata, ludzi oraz siebie,
- wychowania zgodnie z przyjętym systemem wartości w duchu miłości, mądrości, dyscypliny i szacunku do innych,
- doskonalenia umiejętności samooceny i świadomości pracy nad przemianą i kształtowaniem własnego charakteru respektującego wartości ogólnoludzkie.

7. Sylwetka wychowanka – absolwenta szkoły

- Jest wyposażony w rzetelną wiedzę, pozwalającą mu na kontynuowanie nauki na wyższym szczeblu.
- Potrafi rozpoznawać wartości moralne i podejmuje pozytywne decyzje w oparciu o te wartości.
- Potrafi poszukiwać, porządkować i wykorzystywać informacje z różnych źródeł.

- Rozumie jak ważne jest ponoszenie odpowiedzialności za własne czyny.
- Widzi potrzebę swojego dalszego rozwoju i aktywnie do niego dąży.
- Ma poczucie przynależności do środowiska rodzinnego, lokalnego, regionalnego, narodowego i europejskiego.
- Ma poczucie własnej godności, wartości i potrafi szanować innych.
- Jest kulturalny, otwarty, życzliwy i tolerancyjny.
- Jest asertywny i potrafi prawidłowo reagować w trudnych sytuacjach.
- Potrafi odróżnić dobro od zła w oparciu o uniwersalne wartości.
- Rozumie potrzeby innych i potrafi z nimi współpracować.

8. Wartości, na których opiera się program

Wychowanie, nauczanie i profilaktyka za podstawę przyjmują uniwersalne zasady etyki i służą rozwijaniu u uczniów poczucia odpowiedzialności, miłości do ojczyzny oraz poszanowania dla polskiego dziedzictwa kulturowego i wartości chrześcijańskich przy jednoczesnym otwarciu się na wartości kultur Europy i świata. Natomiast nauczyciel jako wychowawca ma obowiązek kierowania się dobrem uczniów, troską o ich zdrowie, bezpieczeństwo oraz postawę moralną z poszanowaniem godności osobistej ucznia. Ponadto za wartościowe szkoła uważa stworzenie uczniom możliwości do osiągnięcia satysfakcji z własnej konstruktywnej aktywności i zdobywanie pozytywnych doświadczeń w relacjach z innymi ludźmi oraz ćwiczenie najważniejszych umiejętności życiowych (psychologicznych i społecznych).

9. Uczestnicy programu

Uczestnikami programu są:

- wszyscy uczniowie szkoły,
- nauczyciele i wychowawcy,
- dyrektor szkoły i jego zastępcy,
- rodzice,
- pedagog szkolny,
- pracownicy obsługi i administracji.

Wszyscy pracownicy szkoły są równocześnie wychowawcami poprzez swoją osobowość oraz funkcjonowanie i zachowanie.

Realizacji proponowanych treści działań wychowawczych i profilaktycznych zawartych w programie podejmują się wszyscy członkowie społeczności szkolnej, szczególnie wychowawcy i nauczyciele we współpracy z rodzicami i opiekunami uczniów.

III. KALENDARZ ŚWIĄT I UROCZYŚĆCI SZKOLNYCH

- Inauguracja roku szkolnego.
- Święto Odzyskania Niepodległości.
- Ślubowanie klas pierwszych.
- Pasowanie na „Świetliczaka”.
- Pasowanie na czytelnika.
- Dzień Edukacji Narodowej.
- Andrzejki.
- Mikołajki.
- Kiermasz Bożonarodzeniowy.
- Wigilie klasowe.
- Święta Bożego Narodzenia.
- Bal karnawałowy.
- Walentynki.
- Dzień Kobiet.
- Rocznica uchwalenia Konstytucji 3 maja.
- Święta Wielkanocne.
- Święto Wiosny.
- Dzień patrona szkoły.
- Dzień Europejski.
- Sprzątanie świata.
- Dzień Rodziny.
- Dzień Dziecka.
- Festyn rodzinny.
- Wycieczki klasowe.
- Pożegnanie absolwentów.
- Zakończenie roku szkolnego.

IV. CELE KSZTAŁCENIA OGÓLNEGO, UMIEJETNOŚCI I POSTAWY REALIZOWANE ZGODNIE Z PODSTAWĄ PROGRAMOWĄ

Zgodnie z podstawą programową celem kształcenia ogólnego w Szkole Podstawowej jest:

1. Przystwojenie przez uczniów podstawowego zasobu wiadomości na temat faktów, zasad, teorii i praktyki, dotyczących przede wszystkim tematów i zjawisk bliskich doświadczeniom uczniów.
2. Zdobywanie przez uczniów umiejętności wykorzystywania posiadanych wiadomości podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów.

3. Kształtowanie u uczniów postaw warunkujących sprawne i odpowiedzialne funkcjonowanie we współczesnym świecie.

Do najważniejszych umiejętności zdobywanych przez ucznia w trakcie kształcenia ogólnego w szkole podstawowej należą:

- czytanie,
- myślenie matematyczne,
- myślenie naukowe,
- umiejętność komunikowania się w języku ojczystym i w języku obcym, zarówno w mowie, jak i piśmie,
- umiejętność posługiwania się nowoczesnymi technologiami informacyjno – komunikacyjnymi, w tym także dla wyszukiwania i korzystania z informacji,
- umiejętność uczenia się jako sposób zaspokajania naturalnej ciekawości świata, odkrywania swoich zainteresowań i przygotowania do dalszej edukacji,
- umiejętność pracy zespołowej.

W procesie kształcenia ogólnego szkoła podstawowa kształtuje u uczniów postawy sprzyjające ich dalszemu rozwojowi indywidualnemu i społecznemu, takie jak:

- uczciwość, wiarygodność, odpowiedzialność, wytrwałość,
- poczucie własnej wartości,
- szacunek dla innych ludzi,
- ciekawość poznawcza, kreatywność, przedsiębiorczość,
- kultura osobista,
- gotowość do uczestnictwa w kulturze, podejmowania inicjatyw oraz pracy zespołowej.

W rozwoju społecznym bardzo ważne jest kształtowanie postawy obywatelskiej, postawy poszanowania tradycji i kultury własnego narodu, a także postawy poszanowania dla innych kultur i tradycji. Szkoła podejmuje odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji.

V. OGÓLNE ZAŁOŻENIA I CELE PRACY WYCHOWAWCZEJ I PROFILAKTYCZNEJ

Podstawowym założeniem procesu wychowawczego naszej szkoły jest wszechstronny rozwój intelektualny, emocjonalny i fizyczny wychowanka. Natomiast fundamentalnym celem wychowania jest internalizacja wpajanych uczniom zasad i norm oraz utrwalanie ich w świadomości wychowanka, aby

autentycznie się z nimi utożsamiał, rozumiał je i przyjmował wszystkie konsekwencje wynikające z ich respektowania bądź nie respektowania.

Program Wychowawczo-Profilaktyczny szkoły stanowi wytyczne do pracy wychowawczej i profilaktycznej skierowane do wszystkich pracowników szkoły, przy współdziałaniu rodziców lub opiekunów prawnych oraz instytucji wspomagających pracę szkoły.

Ogólnym celem programu jest powiązanie edukacji z wychowaniem oraz zintegrowanie oddziaływań wychowawczych i profilaktycznych w jedną całość poprzez:

- wspomaganie procesów poznawczych oraz rozwijanie potencjałów i możliwości uczniów w zdobywaniu wiedzy, informacji i umiejętności,
- kształtowanie osobowości zdolnej do krytycznego myślenia,
- kształtowanie poczucia odpowiedzialności za własne decyzje,
- zapobieganie zagrożeniom ryzykownych zachowań,
- korygowanie deficytów i negatywnych nastawień kreowanych przez społeczeństwo i massmedia,
- budowanie atmosfery współpracy i koleżeństwa oraz gotowości niesienia pomocy innym,
- nauczanie zasad kultury i dbałości o kulturę języka,
- kształtowanie postawy tolerancji i akceptacji dla innych, integracji uczniów w oparciu o dialog i współdziałanie,
- nauka bezpiecznego zachowania na terenie szkoły i poza nią,
- kształtowanie postawy patriotycznej.

Założeniem Szkolnego Programu Profilaktyki jest ochrona przed przemocą i identyfikacja pracy w zakresie wszystkich podmiotów szkoły zmierzająca w kierunku poprawy bezpieczeństwa uczniów w szkole oraz kształcenia pozytywnych postaw społecznych.

VI. PRIORYTETY SZKOŁY

1. Obszary działań wychowawczo - profilaktycznych

W oparciu o ogólne założenia oraz diagnozę przeprowadzoną wśród uczniów, rodziców, nauczycieli i pracowników obsługi dokonaliśmy wyboru najważniejszych zagadnień wokół których koncentrują się nasze działania.

Szczegółowe informacje nt. wstępnej diagnozy środowiska szkolnego oraz identyfikację problemów zawarte są w Załączniku Nr 1.

2. Działania priorytetowe:

1. Zwiększanie poczucia bezpieczeństwa wśród uczniów.
2. Podniesienie kultury osobistej uczniów oraz kultury słowa.
3. Przestrzeganie przez uczniów w szkole i poza nią zasad norm społecznych oraz kultury i szacunku wobec rówieśników, nauczycieli, rodziców i innych osób dorosłych.
4. Zmniejszanie skali zjawiska przemocy rówieśniczej w szkole.
5. Wzmocnienie przyjaznej atmosfery sprzyjającej nauce i wychowaniu.
6. Integracja działań dydaktycznych, wychowawczych i profilaktycznych szkoły ze środowiskiem rodzinnym ucznia.

3. Zadania szkoły jako środowiska wychowawczego:

- Opieka wychowawców nad biologicznym, psychicznym i społecznym rozwojem wychowanków.
- Wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym, emocjonalnym, społecznym, etycznym, fizycznym i estetycznym.
- Wychowywanie dziecka w miarę jego możliwości tak, aby było przygotowane do życia w zgodzie z samym sobą, innymi ludźmi i przyrodą.
- Dbanie, aby dziecko odróżniało dobro od zła, było świadome przynależności społecznej (do rodziny, grupy rówieśniczej, wspólnoty regionalnej i narodowej) oraz rozumiało konieczność dbania o środowisko przyrodnicze.
- Dążenie do ukształtowania systemu wiadomości i umiejętności potrzebnych dziecku do poznawania i rozumienia świata, radzenia sobie w codziennych sytuacjach oraz do kontynuowania nauki na pozostałych szczeblach edukacji.
- Współpraca w procesie wychowania z rodzicami i opiekunami.
- Upowszechnianie wiedzy na temat praw ucznia, praw dziecka, norm społecznych.
- Współdziałanie z domem rodzinnym ucznia w celu rozpoznawania potrzeb wychowanków.
- Pomoc uczniom w uzyskaniu orientacji etycznej i hierarchizowaniu wartości.
- Wzmacnianie postaw pożądanых społecznie i akceptowanych powszechnie zachowań, przestrzegania norm i zasad współżycia.
- Kształcenie umiejętności zachowań asertywnych oraz sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych.
- Kształtowanie etyki pracy, zwłaszcza rzetelności i uczciwości.

4. Formy i metody realizacji programu

W realizacji programu łączące wychowanie, nauczanie i rozwijanie umiejętności psychospołecznych oraz wspieranie wszechstronnego rozwoju uczniów wykorzystywane będą następujące strategie profilaktyczne:

Informacyjne - dostarczające adekwatnych informacji na temat skutków zachowań ryzykownych i umożliwiające dokonywanie racjonalnego wyboru.

Edukacyjne - pomoc w rozwijaniu ważnych umiejętności psychologicznych i społecznych (umiejętność radzenia sobie ze stresem, rozwiązywania konfliktów).

Działania alternatywne - pomoc w zaspokojeniu ważnych potrzeb oraz osiąganie satysfakcji życiowej poprzez angażowanie się w działalność pozytywną (koła zainteresowań, aktywność sportowa).

W ramach tych strategii wykorzystywane będą m.in.:

- wybrane jednostki w ramach kształcenia przedszkolnego, zintegrowanego (*zajęcia dydaktyczno - wychowawcze w ramach kształcenia przedszkolnego, zintegrowanego*),
- przedmioty nauczania w klasach IV-VI,
- godziny do dyspozycji wychowawcy klasy,
- ścieżki edukacyjne realizowane przez nauczycieli poszczególnych przedmiotów,
- zajęcia dodatkowe w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
- zajęcia świetlicowe
- zajęcia sportowe,
- zajęcia pozalekcyjne, koła zainteresowań,
- wycieczki,
- uroczystości klasowe, szkolne, środowiskowe, regionalne,
- apele tematyczne i okolicznościowe,
- wystawy i gazetki tematyczne,
- spotkania z rodzicami,
- pedagogizacja rodziców,
- spotkania z profesjonalistami spoza szkoły z zakresu pedagogiki, psychologii i innych,
- współpracę z organizacjami i instytucjami wspomagającymi dzieci i rodzinę.

Metody realizacji programu:

- ***Metody aktywizujące jednostkę i środowisko:***

quize, konkursy plastyczne, muzyczne, wiedzy, literackie, apele, przedstawienia teatralne, działalność kół zainteresowań, pierwsza pomoc, pomoc koleżeńska, grupy zadaniowe, szkolenia rodziców i nauczycieli, dni otwarte, zawody sportowe, wyjazdy integracyjne – wycieczki edukacyjne, tematyczne, turystyczno-krajoznawcze, kuligi, Zielone Szkoły.

- ***Metody eksponujące:***

- impresyjne – polegające na wywołaniu u uczniów określonych zachowań i zmian w postawach moralnych, przeżywanie głębokich emocji.
- ekspresyjne – stwarzanie sytuacji, w których uczeń nie tylko przeżywa, ale i tworzy np. drama, odgrywanie ról, inscenizacje, wystawy prac.

- ***Metody podające:***

mini wykład, pogadanka, prelekcja, rozmowa kierowana, dyskusja, gry dramowe, pantomima, kontrakt.

- ***Metoda projektów.***

VII. CELE OPERACYJNE PROGRAMU

Oddziaływania wychowawcze i profilaktyczne szkoły zmierzają do osiągnięcia następujących celów:

- wszechstronnego rozwoju osobowości ucznia, uwzględniającego jego predyspozycje społeczne, emocjonalne, intelektualne oraz środowisko rodzinne i kulturowe.
- ukształtowania postaw społecznych i obywatelskich w celu poszanowania dla tradycji narodowych, państwowych i lokalnych.
- rozwijania poczucia własnej wartości i tolerancji wobec inności.
- kształtowania postaw dialogu, umiejętności słuchania innych i rozumienia ich poglądów
- stosowania asertywnych komunikatów częściej niż dotychczasowe zachowania agresywne i korzystania z nich efektywnie w sytuacjach konfliktowych.

- rozwijania umiejętności społecznych i emocjonalnych umożliwiających prawidłowe funkcjonowanie w relacjach interpersonalnych i grupowych.
- rozwijania umiejętności podejmowania decyzji, dokonywania wyborów, sztuki odmawiania w związku z zachowaniami ryzykownymi.
- poznawania atrakcyjnych form spędzania wolnego czasu poprzez rozwijanie zainteresowań oraz zaspokajania potrzeb bez korzystania z substancji psychoaktywnych lub uczestniczenia w grupach nieformalnych.

VIII. ZADANIA WYCHOWAWCZE SZKOŁY DLA PIERWSZEGO ETAPU EDUKACYJNEGO

1. PLAN DZIAŁAŃ WYCHOWAWCZYCH DLA ODDZIAŁU PRZEDSZKOLNEGO

Przewidywane efekty działań wychowawczych:

Dziecko:

- ❖ ma poczucie własnej wartości, dostrzega swoje potrzeby i możliwości,
- ❖ potrafi nawiązać kontakt z rówieśnikami,
- ❖ przestrzega zasad i norm regulujących współzycie w grupie przedszkolnej,
- ❖ dostrzega piękno otaczającego świata,
- ❖ szanuje swoją i cudzą własność,
- ❖ potrafi zachować się w miejscach publicznych
- ❖ zna podstawowe zasady poruszania się po drogach,
- ❖ zna najważniejsze numery alarmowe,
- ❖ zna symbole narodowe.

Zadania	Sposób realizacji	Termin	Osoby odpowiedzialne
1. Rozwijanie umiejętności zgodnego współzycia w grupie	▪ Uświadomienie faktu, że szkoła jest bezpiecznym miejscem – <i>Moja szkoła jest bezpieczna i przyjazna dzieciom.</i>	wrzesień	wychowawca
	▪ Stworzenie atmosfery wychowawczej opartej na życzliwości, przyjaźni, współpracy oraz opiekuńczości w stosunku do słabszych i potrzebujących pomocy.	cały rok	wychowawca, nauczyciele, rodzice
	▪ Wprowadzenie regulaminu grupowego.	wrzesień	wychowawca

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wdrażanie dzieci do przestrzegania form społecznego współżycia z odwoływaniem się w razie konfliktów do przyjętych norm postępowania oraz przestrzegania zasad pracy na zajęciach. ▪ Uświadamianie dzieciom wartości koleżeństwa, sprawiedliwości i dobroci oraz poszanowania cudzej własności na podstawie konkretnych przykładów z życia szkolnego, literatury dziecięcej, filmu, itp. ▪ Wprowadzenie zabaw i zajęć integracyjnych wspomagających wzajemne poznanie się. ▪ Czuwanie nad zabawą dzieci z przestrzeganiem zasady równego prawa do korzystania ze wspólnych zabawek poszanowania dla działalności innych. ▪ Przestrzeganie kulturalnego zwracania się do innych i przyswajanie form grzecznościowych (magiczne słowa – proszę, dziękuję, przepraszam). ▪ Wyrabianie umiejętności współdziałania w zespole, podporządkowania się przyjętym zasadom i organizowania wspólnych zabaw z podziałem ról, zajęć i gier opartych na ustalonych regułach, z przyzwyczajaniem dzieci do umiejętnego przegrywania i wygrywania. ▪ Przestrzeganie zasady <i>Jesteśmy dla siebie mili i życzliwi.</i> 	<p>wrzesień cały rok</p> <p>cały rok</p> <p>wrzesień</p> <p>cały rok</p> <p>wrzesień cały rok</p> <p>cały rok</p> <p>cały rok</p>	<p>wychowawca wychowawca</p> <p>wychowawca, nauczyciele, rodzice</p> <p>wychowawca</p> <p>wychowawca, nauczyciele</p> <p>wychowawca, nauczyciele, rodzice</p> <p>wychowawca, nauczyciele</p> <p>wychowawca, nauczyciele, rodzice</p>
<p>2. Troska o zdrowie i bezpieczeństwo dzieci</p>	<p>1. <i>Zaznajamianie dzieci z zasadami:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ bezpiecznego poruszania się po drogach i ulicach – przestrzegania zasad ruchu drogowego, znaków ostrzegawczych, sygnalizacji świetlnej, ▪ noszenia różnych elementów odblaskowych w czasie poruszania się po drogach, ▪ właściwego zachowania się w czasie burzy oraz zapoznanie się ze znaczeniem odgromnika, ▪ poprawnego wykonywania czynności pomocniczych przy korzystaniu z mechanicznego sprzętu gospodarstwa domowego, ▪ bezpiecznego dla siebie i innych posługiwania się przyborami i narzędziami (nożyczkami, nożem, młotkiem, grabiami) podczas zajęć i ćwiczeń praktycznych, ▪ bezpiecznego i kulturalnego zachowania się w środkach komunikacji publicznej, ▪ bezpiecznego podróżowania jako pasażer 	<p>wrzesień</p> <p>wrzesień</p> <p>czerwiec</p> <p>grudzień</p> <p>wrzesień</p> <p>cały rok</p>	<p>wychowawca, nauczyciele, rodzice</p> <p>wychowawca, rodzice</p> <p>wychowawca</p> <p>wychowawca, nauczyciele, rodzice</p> <p>wychowawca, nauczyciele</p> <p>wychowawca, nauczyciele, rodzice</p>

	<p>samochodu osobowego (zajmowanie miejsca w foteliku, zapinanie pasów, zachowanie spokoju),</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ bezpiecznych zabaw podczas przerw międzylekcyjnych i ich bezwzględnego przestrzegania. ▪ właściwego zachowania się w sytuacji pożaru, burzy, załabnięcia kogoś z domowników, kontaktu z nieznanymi czy zagubienia się (numery straży, policji, pogotowia ratunkowego), <p>2. Stwarzanie atmosfery poczucia bezpieczeństwa oraz dobrego klimatu.</p> <p>3. Wskazywanie bezpiecznych zabaw oraz bezpiecznych miejsc zabaw.</p> <p>4. Kształcenie dbałości o higienę osobistą i estetykę spożywania posiłków.</p> <p>5. Kształcenie akceptacji i tolerancji wobec osób niepełnosprawnych.</p> <p>6. Czuwanie nad bezpieczeństwem dzieci w czasie zabaw oraz w czasie poruszania się po szkole i podczas wycieczek.</p> <p>7. Przeprowadzenie rozmów na temat niebezpieczeństw wynikających z zabaw w pobliżu ulicy, zbiorników wodnych, w lesie, zabaw z lekarstwami.</p>	cały rok	wychowawca, rodzice
		cały rok	wychowawca, nauczyciele
		cały rok	wychowawca, nauczyciele, higienistka, rodzice
3. Rozwijanie samodzielności, sprawności ruchowej pozytywnej motywacji wobec nauki.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Wyrabianie samodzielności w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> - sprawnego ubierania i rozbierania się, wieszania okrycia w szatni i wiązania sznurowadeł, - wycierania obuwia przed wejściem do szkoły i właściwego ich ustawienia po zmianie obuwia, - zagospodarowania indywidualnej szafki, - odkładania zabawek, materiałów i przyborów na wyznaczone miejsce, - zabiegów higieniczno sanitarnych. ➤ Doskonalenie sprawności ruchowej poprzez gry i zabawy ruchowe, ćwiczenia gimnastyczne. ➤ Stosowanie różnorodnych form zdrowej rywalizacji (konkursy, współzawodnictwo, itp.) 	cały rok	wychowawca, nauczyciele
		cały rok	wychowawca
		cały rok	wychowawca
4. Dbanie o estetykę własną i otoczenia.	<ul style="list-style-type: none"> ○ Przestrzeganie zasady dbania o estetykę własnego wyglądu, utrzymywania porządku i czystości wokół siebie: <ul style="list-style-type: none"> - staranne mycie rąk i całego ciała, - dbanie o higienę i estetyczny wygląd włosów, - systematyczne mycie zębów, - posługiwanie się chustką do nosa, 	cały rok	wychowawca

	<ul style="list-style-type: none"> - dbanie o schludny wygląd ubrania, - dbanie o porządek w miejscu nauki i zabaw. <ul style="list-style-type: none"> ○ Przystawianie kulturalnych form zachowania się w czasie posiłków i wpajania zasad racjonalnego odżywiania się: <ul style="list-style-type: none"> - mycie owoców i warzyw przed posiłkiem, - przyzwyczajanie do spożywania urozmaiconych potraw i surówek – pogadanka na temat <i>Co jeść, aby być zdrowym</i> oraz <i>Jak postępować, aby nie chorować</i>, - właściwe posługiwanie się sztućcami i używanie serwetek. ○ Wdrażanie dzieci do higienicznego trybu życia i zapobiegania chorobom: <ul style="list-style-type: none"> - przestrzeganie systematycznego wietrzenia pomieszczeń, - przyzwyczajanie do częstego przebywania na powietrzu, odpowiednie ubieranie się i zachowanie w zależności od pogody i pory roku, - wyrabianie zamiłowania do wycieczek i sportu, jako źródła zdrowia i radości, - przyzwyczajanie do zachowania się w sposób zapobiegający infekcjom np. poprzez zasłanianie ręką ust podczas kaszlu, - uświadamianie dzieciom potrzeby lekarskich wizyt kontrolnych dla oceny stanu zdrowia – systematyczna kontrola zębów, bilans sześciolatka oraz profilaktycznych – szczepienia, - przyzwyczajanie dzieci do zgłaszania dolegliwości odczuwalnych przez nie lub zauważanych przez innych, - wdrażanie do właściwego zachowania się podczas badań i opanowanie lęku przed koniecznymi zabiegami, - zachęcanie do prozdrowotnego trybu życia <i>Żyjmy zdrowo</i>. ○ Zachęcanie do udziału w urządzaniu Sali lekcyjnej (wystrój, kącik zainteresowań, kącik zabaw, itp.). 	cały rok	wychowawca
		cały rok	wychowawca, higienistka, nauczyciele, rodzice
		cały rok	wychowawca
3. Życie w najbliższym środowisku, regionie, kraju – budzenie świadomości	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wzmacnianie więzi i relacji rodzinnych poprzez udział rodziców, dziadków... w uroczystościach, świętach i kultywowaniu tradycji, ▪ poznawanie zawodów rodziców, ▪ okazywanie szacunku osobom starszym, 	okazjonalnie	wychowawca, rodzice,
		cały rok	

<p>narodowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ udzielanie pomocy słabszym kolegom, ▪ nabywanie przynależności regionalnej i narodowej, ▪ poznanie symboli narodowych: barwy, godło, stolica, ▪ rozwijanie zainteresowań dziedzictwem kulturowym regionu i kraju, ▪ budzenie poczucia przynależności narodowej (mówimy po polsku, jesteśmy Polakami), poszanowanie odrębności narodowych, etnicznych, językowych każdego człowieka, ▪ zaznajomienie z symbolami narodowymi (stolica, godło, flaga, hymn) oraz z zarysem mapy Polski, ▪ przestrzeganie właściwego zachowania się wobec symboli narodowych, ▪ budzenie przywiązania do rodzinnego krajobrazu, regionalnego folkloru oraz tradycji ludowych i świątecznych, ▪ udział w uroczystościach związanych z obchodami świąt ogólnopolskich. ▪ zbliżanie poprzez literaturę dziecięcą postaci wybranych bohaterów narodowych oraz budzenie przywiązania do pomników polskiej historii. 	<p>cały rok</p> <p>wrzesień</p> <p>cały rok</p> <p>cały rok</p> <p>cały rok</p> <p>cały rok</p>	<p>wychowawca, nauczyciele, rodzice</p> <p>wychowawca</p> <p>wychowawca, nauczyciele</p> <p>wychowawca, nauczyciele, rodzice</p> <p>wychowawca</p> <p>wychowawca, nauczyciele</p>
<p>4. Poznawanie swoich praw i obowiązków oraz wartości moralnych</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nabywanie i rozwijanie umiejętności współżycia i współdziałania z rówieśnikami, ▪ kształtowanie postawy życzliwości, tolerancji, uczciwości, sprawiedliwości i prawdomówności, ▪ poznanie swoich praw i obowiązków, ▪ zwracanie uwagi na kulturę języka: podstawowe zwroty grzecznościowe, ▪ rozwijanie umiejętności właściwego komunikowania się w grupie, ▪ wdrażanie do dbałości i poszanowania rzeczy własnych i wspólnych, ▪ nabywanie umiejętności właściwego zachowania się w miejscach publicznych, ▪ uczenie: <ul style="list-style-type: none"> - mówienia o zagrożeniach i o krzywdzie własnej oraz cudzej - zachowania się w trudnych sytuacjach, powiadamiania kogoś, komu ufa, nawet jeśli kazano mu zachować tajemnicę lub straszono - czym jest dobry i zły dotyk, - mówienia „NIE” komuś, kto dotykiem wywołuje przykrość lub zakłopotanie. ▪ rozmawianie na temat szacunku dla siebie 	<p>cały rok</p>	<p>wychowawca nauczyciele rodzice</p>

	i innych.		
5. Uwrażliwienie na otaczający dzieci świat – dbanie o ochronę środowiska	<ul style="list-style-type: none"> ▪ obcowanie z przyrodą poprzez zabawy, prace, spacer, spacerki, spacerki, obserwacje, doświadczenia: dzielenie się spostrzeżeniami, próby uogólniania i wiązania zjawisk występujących w danej porze roku, ▪ obserwowanie przyrody, zauważanie zmian zachodzących wraz ze zmianą pór roku, ▪ poznawanie roślin i zwierząt pod ochroną, ▪ kształtowanie wrażliwości estetycznej na piękno przyrody, ▪ ukwiecanie sali i troska o rośliny doniczkowe, ▪ uczulanie dzieci na konieczność segregacji śmieci, ▪ czynne uczestniczenie w akcji Sprzątanie Świata ▪ poznanie otaczającego świata roślin i zwierząt oraz kształtowanie przyjaznego do nich stosunku, ▪ wdrażanie nawyków służących środowisku naturalnemu oraz oszczędzaniu światła i wody. 	cały rok	wychowawca nauczyciele rodzice
		cały rok	wychowawca nauczyciele wychowawca
		wrzesień, kwiecień	wychowawca
		cały rok	wychowawca, nauczyciele, rodzice
		cały rok	
6. Poznawanie i rozwijanie zdolności i zainteresowań dzieci – prezentowanie się dla innych	<ul style="list-style-type: none"> ▪ obserwowanie dzieci w czasie zabaw dydaktycznych, tematycznych, dowolnych i ruchowych, ▪ pomaganie dzieciom z zauważonymi trudnościami w radzeniu sobie z wykonywaniem zadań, ▪ obejmowanie troskliwą opieką dzieci mające trudności w zaadoptowaniu się w społeczności szkolnej, ▪ umożliwianie wykazania się swoimi umiejętnościami i zdolnościami, ▪ kształcenie ekspresji muzycznej poprzez występowanie na uroczystościach np. Dzień Babci i Dziadka, Dzień Matki i Ojca, itp., ▪ rozwijanie ekspresji plastycznej i prezentacja poprzez wystawy prac oraz obdarowywanie wytworami plastycznymi i technicznymi swoich najbliższych, ▪ rozwijanie ekspresji słownej poprzez recytacje wierszyków i rymowanek. 	cały rok, okazjonalnie	wychowawca, nauczyciele
7. Rodzina w życiu dziecka	<ul style="list-style-type: none"> ○ Dostrzeganie wartości rodziny w życiu dziecka: <ul style="list-style-type: none"> - poznawanie tradycji zwyczajów rodzinnych z okazji świąt, - okazywanie uczuć sobie i innym i ich wyrażanie poprzez: składanie życzeń, wykonywanie prac plastycznych, udział w 	cały rok okazjonalnie	wychowawca

	<p>przedstawieniach tematycznych.</p> <ul style="list-style-type: none"> - przestrzeganie zasad kulturalnego zachowania się wobec członków rodziny - używanie zwrotów grzecznościowych. <p>○ Włączanie rodziców do współpracy poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizowanie spotkań wynikających z harmonogramu szkoły, - pomoc w organizowaniu różnorodnych imprez, prac na rzecz klasy, - wybór Trójki Klasowej spośród rodziców i współpraca z nią, - indywidualne kontaktowanie się z rodzicami (spotkania w sprawach bieżących), - konsultacje z rodzicami wg harmonogramu, wyznaczanie spotkań z rodzicami w celu omówienia spraw wymagających konsultacji np. z pedagogiem, - korzystanie z różnorodnych form pomocy rodziców – współpraca w zakresie urządzania Sali lekcyjnej, imprez integrujących zespół grupowy z rodzinami (Mikołajki, Wigilia, zabawa klasowa, dzień babci, Dzień Matki i Ojca, Powitanie Wiosny, Festyn rodzinny, itp.). <p>○ Pedagogizacja rodziców:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poznanie rodziców, warunków bytowych rodzin, postaw rodzicielskich i atmosfery, w której wzrasta dziecko, - okresowe omawianie wyników w nauce i zachowaniu, - uświadomienie rodzicom zadań wychowawczych, jakie będą realizowane w ciągu roku szkolnego, - zapoznanie rodziców z podstawą programową, wymaganiami edukacyjnymi, Planem Wychowawczym klasy, Statutem Szkoły, - dążenie do ujednoczenia oddziaływań wychowawczych szkoła – dom, - zainteresowanie rodziców sprawami dydaktycznymi (metody, formy pracy) – zajęcia otwarte. 	<p>cały rok, wg harmonogramu szkoły, okazjonalnie</p> <p>cały rok</p>	<p>wychowawca</p> <p>wychowawca, pedagog</p> <p>wychowawca</p>
<p>8. Przeciwdziałanie niepowodzeniom dydaktycznym i wychowawczym</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nauczyciel: <ul style="list-style-type: none"> - nawiązanie ścisłej współpracy z poradnią psychologiczno-pedagogiczną, - obserwowanie i kierowanie dziecka do specjalisty, - ścisła współpraca z pedagogiem szkolnym i rodzicami w przypadku poważnych trudności o charakterze wychowawczym, 	<p>cały rok, w razie potrzeby</p>	<p>wychowawca, nauczyciel, rodzic</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - rozładowanie napięcia dziecka poprzez określone działanie (ruch, rozmowa). • Rodzic: <ul style="list-style-type: none"> - rozmowa z nauczycielem, wychowawcą na temat postępów w nauce i zachowaniu dziecka, - konsultowanie się z pedagogiem szkolnym na temat form pomocy psychologiczno-pedagogicznych dla dziecka, - szukanie innych form pomocy dziecku poza szkołą, np. kontakt z psychologiem, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, innymi specjalistami. - ścisła współpraca z wychowawcą. • Dziecko: <ul style="list-style-type: none"> - udział w formach pomocy psychologiczno-pedagogicznej, - udział w zajęciach profilaktycznych, - chęć rozmowy i współpracy z wychowawcą, pedagogiem, specjalistami. 	<p>cały rok, w razie potrzeby</p> <p>cały rok, w razie potrzeby</p>	<p>wychowawca, nauczyciel, rodzic</p> <p>wychowawca, nauczyciel, rodzic, dziecko</p>
--	--	---	--

2. PLAN DZIAŁAŃ WYCHOWAWCZYCH DLA KLAS I - III

Przewidziane efekty działań wychowawczych:

Uczeń:

- ❖ ma poczucie przynależności do klasy,
- ❖ współdziała w grupie rówieśniczej i czuje się odpowiedzialny za efekty swojej pracy,
- ❖ współtworzy normy oraz dostosowuje się do nich i je przestrzega,
- ❖ doświadcza współzależności i współodpowiedzialności za działanie grupy,
- ❖ zna i stosuje zwroty grzecznościowe,
- ❖ postępuje według przyjętych zasad dobrego zachowania,
- ❖ szanuje siebie, młodszych, rówieśników, dorosłych i niepełnosprawnych,
- ❖ zna swoje prawa i obowiązki,
- ❖ zna symbole narodowe, regionalne i wie jak się wobec nich zachować,
- ❖ rozumie znaczenie podtrzymywania tradycji szkolnych i rodzinnych,
- ❖ zna zabytki swojej miejscowości i regionu,
- ❖ ma poczucie swoich korzeni – rodzina, środowisko, szkoła, kraj itp.,
- ❖ zna i stosuje pojęcie obowiązkowości, systematyczności i punktualności,
- ❖ odróżnia dobro od zła i reaguje prawidłowo w sytuacjach konfliktowych,

- ❖ dostrzega swoje mocne i słabe strony,
- ❖ potrafi zaprezentować siebie w grupie rówieśniczej i szkolnej,
- ❖ wie do kogo zwrócić się ze swoimi potrzebami i problemami,
- ❖ doświadcza różnych uczuć i potrafi je nazwać,
- ❖ zna i rozumie pojęcia: norma, prawo, obowiązek, tolerancja, godność,
- ❖ prezentuje ekologiczną postawę,
- ❖ dba o zdrowie i higienę osobistą,
- ❖ przestrzega zasad bezpieczeństwa w szkole i poza nią,
- ❖ bezpiecznie porusza się po drodze, zna podstawowe zasady ruchu drogowego,
- ❖ wie, jak zachować się w miejscach publicznych,
- ❖ rozwija swoje zainteresowania.

WARTOŚCI SPOŁECZNE

<i>Zadania</i>	<i>Sposób realizacji</i>	<i>Termin</i>	<i>Osoby odpowiedzialne</i>
1.Organizacja i integracja zespołu klasowego	<ul style="list-style-type: none"> ▪ poznawanie środowiska szkolnego – zwiedzanie budynku szkoły, ▪ poznawanie pracowników szkoły oraz ich funkcji i zadań, ▪ dostosowywanie się do zasad funkcjonowania społeczności szkolnej, ▪ zapoznanie się ze środowiskiem domowym ucznia, ▪ budowanie poczucia przynależności do zespołu klasowego oraz potrzeby współdziałania z rówieśnikami, ▪ troska o dobrą atmosferę w klasie, ▪ dostrzeganie mocnych i słabych stron u uczniów, ▪ organizowanie uroczystości klasowych i szkolnych (ślubowanie klas pierwszych, andrzejki, spotkanie opłatkowe, zabawa noworoczna, piknik rodzinny, Dzień dziecka, dzień Matki, itp.), ▪ prowadzenie zabaw i gier integrujących grupę, ▪ prowadzenie zajęć dydaktyczno – wychowawczych metodami aktywizującymi, ▪ umożliwianie zaprezentowania siebie w grupie rówieśniczej i szkolnej 	<p>wrzesień</p> <p>październik</p> <p>cały rok</p>	wychowawca pedagog dyrekcja

2. Reguly i normy zachowania	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opracowanie zasad współżycia w grupie (kontrakt klasowy „Reguly życia w klasie”), ▪ zapoznanie rodziców i uczniów z przedmiotowym systemem oceniania, ▪ współtworzenie i respektowanie norm społecznych, ▪ czynny udział w imprezach kulturalnych organizowanych w szkole i poza szkołą, ▪ wdrażanie do odpowiedzialnych zachowań oraz systemu kar i nagród, ▪ zapoznanie z Prawami Dziecka oraz z Prawami i Obowiązkami Ucznia, ▪ kształtowanie postawy dialogu i współdziałania w zespole klasowym, ▪ wdrażanie do stosowania zasad obowiązkowości, systematyczności i punktualności. 	wrzesień wrzesień cały rok	wychowawca nauczyciele pedagog
3. Kultura, tolerancja i savoir vivre	<ul style="list-style-type: none"> ▪ prowadzenie pogadanek i dyskusji z dziećmi, ▪ pokazanie przykładów pozytywnych wzorców literackich, ▪ gazetki tematyczne i informacyjne w klasach, ▪ poznanie i stosowanie zwrotów grzecznościowych, ▪ kształtowanie postawy szacunku i tolerancji wobec siebie, rówieśników, młodszych kolegów, rodziców, pracowników szkoły oraz niepełnosprawnych i osób starszych, ▪ dbanie o odczucia innych oraz reagowanie na krzywdę innych, ▪ dbanie o kulturę osobistą i kulturę słowa, ▪ niwelowanie przejawów agresywnego zachowania wobec kolegów, ▪ kształtowanie postaw asertywnych oraz postaw dialogu. 	cały rok	wychowawca nauczyciele pedagog

WARTOŚCI PATRIOTYCZNE

4. Patriotyzm i regionalizm	<ul style="list-style-type: none"> ▪ piesze wycieczki po terenie szkoły, ▪ udział w ważnych uroczystościach, apelach, ▪ kształcenie szacunku dla tradycji szkolnych, ▪ spotkania z ciekawymi ludźmi, 	wrzesień cały rok szkolny	wychowawca nauczyciele dyrekcja rodzice
------------------------------------	--	---------------------------------	--

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zapoznanie z historią, legendą związaną z naszą wsią, regionem i państwem, ▪ poznanie symboli i tradycji narodowych, ▪ kształtowanie poczucia bycia Polakiem i członkiem społeczności lokalnej oraz europejskiej, ▪ wychowanie patriotyczne i obywatelskie: ojczyzna i jej symbole – godło, hymn, barwy narodowe, ▪ rozwijanie szacunku dla dobra wspólnego: utwory literackie, filmy, wielcy Polacy, ▪ kształtowanie poczucia swoich korzeni – rodzina, środowisko, szkoła, region, kultura, kraj, ▪ poznanie miejsc pamięci narodowej w najbliższej okolicy, ▪ dbanie o kulturę bycia i piękno języka, ▪ aktywne uczestnictwo w życiu wspólnoty szkolnej i lokalnej, ▪ poznawanie atrakcyjności własnej miejscowości i jej okolic pod względem turystycznym, ▪ poznanie patrona szkoły i uczestniczenie w obchodach „Dnia Patrona Szkoły” 		
--	---	--	--

BEZPIECZEŃSTWO POWSZECHNE

5. Wdrażanie do przestrzegania zasad bezpieczeństwa, rozpoznawania sytuacji zagrażających życiu i zdrowiu oraz wyrabianie zaradności w trudnych sytuacjach (w domu, szkole, na ulicy)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zapoznanie z zasadami bezpieczeństwa na terenie szkoły, ▪ uświadomienie uczniom zagrożeń wynikających z niewłaściwego zachowania się podczas przerw – utrwalanie norm postępowania oraz egzekwowanie ustalonych zasad, ▪ dbanie o odróżnianie dobra od zła i prawidłowe reagowanie w sytuacjach konfliktowych, ▪ wskazanie osób, do których można zwrócić się w trudnych sytuacjach oraz w przypadku zagrożeń, ▪ wyrabianie nawyku przestrzegania przepisów bezpieczeństwa, ▪ wdrażanie do przestrzegania zasad ruchu drogowego, znaków ostrzegawczych i sygnalizacji 	cały rok	wychowawca
		wrzesień	nauczyciele pedagog
		październik	wychowawca
		cały rok	

	<p>światłej,</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ zapewnienie bezpiecznego dla siebie i innych posługiwania się przyborami i przyrządami używanymi na zajęciach ruchowych oraz plastyczno-technicznych, ▪ rozwijanie odpowiedzialnej postawy i właściwych zasad zachowania się w sytuacjach zagrożenia życia – udział w zajęciach z pierwszej pomocy w ramach realizacji programu „Ratujemy i uczymy ratować” pod patronatem WOŚP, spotkania z policjantem i strażakiem, ▪ zaznajomienie uczniów z zasadami właściwego zachowania się w czasie pożaru, burzy, zaślabnięcia kogoś z domowników (numery straży pożarnej, policji, pogotowia ratunkowego), ▪ udział w programach: <i>Bezpieczny Dom, Kicia i Ruffi, Bezpieczna przerwa, Bezpieczne wakacje.</i> ▪ przeprowadzenie rozmów na temat niebezpieczeństw wynikających z zabaw zapalkami, prądem elektrycznym, lekarstwami, środkami chemicznymi, w pobliżu ulicy, zbiorników wodnych, w lesie), ▪ kształtowanie umiejętności podejmowania trafnych decyzji, ▪ wskazywanie pozytywnych dróg do rozwiązywania problemów, ▪ prowadzenie rozmów na różne tematy społeczne, ▪ wdrażanie zasady: <i>każdy ma prawo mieć własne poglądy i należy je uszanować – Jestem tolerancyjny wobec innych</i>”, ▪ wdrażanie do samooceny, ▪ sprzyjanie do rozwijaniu pozytywnego obrazu „własnego Ja”, ▪ propagowanie wzorców właściwego zachowania i szacunku wobec osób starszych i niepełnosprawnych i nauka właściwego oferowania im pomocy, ▪ kształtowanie umiejętności szukania pomocy u osób dorosłych, ▪ wskazywanie zasad właściwego zachowania się w grupie, ▪ niwelowanie przejawów agresywnego 		
--	---	--	--

	<p>zachowania wobec kolegów,</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ nagradzanie uczniów za dobre zachowanie (pochwały, wyróżnienia, punkty plusowe). 		
--	---	--	--

WARTOŚCI PROZDROWOTNE

<p>6. Profilaktyka uzależnień oraz prozdrowotna</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kształtowanie potrzeby ochrony środowiska, ▪ rozwijanie wrażliwości i świadomości ekologicznej, ▪ dbanie o zdrowie i higienę osobistą, ▪ uwrażliwianie na zachowanie bezpieczeństwa podczas zabaw oraz na drodze, ▪ uwrażliwianie na piękno przyrody, konieczności zachowania czystości w miejscu nauki, zamieszkania oraz w miejscach użyteczności publicznej, ▪ aktywne uczestnictwo w akcjach ekologicznych promujących ochronę środowiska np. „Sprzątanie świata”, itp., ▪ wyrabianie potrzeby i nawyków związanych z oszczędzaniem energii, wody, ochrony przyrody, ▪ zachęcanie do aktywnego spędzania wolnego czasu na świeżym powietrzu; ▪ wyrabianie nawyków higienicznych poprzez: spotkania z higienistką szkolną, gazetki tematyczne, konkursy, zajęcia edukacyjne, ▪ zajęcia tematyczne dot. bezpiecznych zabaw, kontaktu z obcymi, konieczności przestrzegania regulaminów i norm obowiązujących w życiu codziennym, konsekwencji kontaktu ze środkami chemicznymi, psychoaktywnymi oraz z lekami bez wiedzy dorosłych, itp., ▪ realizacja programów: <i>Szklanka mleka</i>, <i>Owoce w szkole</i>. ▪ Zapobieganie trudnościami wychowawczym i niepowodzeniom szkolnym poprzez: <ul style="list-style-type: none"> - rozpoznawanie i nazywanie uczuć oraz emocji, - angażowanie uczniów do pełnienia 	<p>cały rok</p>	<p>wychowawca</p> <p>nauczyciele</p> <p>pedagog</p> <p>nauczyciele przyrody</p> <p>nauczyciele świetlicy</p> <p>wychowawcy</p> <p>higienistka</p>
--	--	-----------------	---

	<p>ról społecznych,</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazywanie możliwości alternatywnego i pozytywnego sposobu spędzania czasu wolnego, - podejmowanie tematów: koleżeństwo i przyjaźń, wartości w życiu człowieka, - ocenianie sytuacji dot. rozróżniania dobra od zła w codziennym życiu poprzez gry i zabawy, - obserwacja uczniów mających trudności w nauce i kwalifikacja ich do różnych form pomocy dydaktycznej (zajęcia wyrównawcze, terapia pedagogiczna), - objęcie pomocą psychologiczno-pedagogiczną uczniów z wadą wymowy, przejawiających zachowania destrukcyjne i sprawiających kłopoty wychowawcze (terapia logopedyczna, socjoterapia) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Współpraca z Poradniami Psychologiczno-Pedagogicznymi, Dziecięcą Poradnią Zdrowia Psychicznego. ▪ Współpraca z pedagogiem szkolnym. 	<p>w razie potrzeby</p> <p>w razie potrzeby</p>	<p>wychowawca</p> <p>wychowawca</p>
--	---	---	-------------------------------------

WARTOŚCI POZNAWCZE

<p style="text-align: center;">7. Zainteresowania i zdolności uczniów</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ obserwacja uczniów uzdolnionych i kwalifikacja ich do form zajęć rozwijających uzdolnienia i zainteresowania, ▪ angażowanie uczniów zdolnych do udziału w konkursach klasowych, szkolnych i pozaszkolnych, ▪ angażowanie do różnych zajęć pozalekcyjnych zgodnie z ich zainteresowaniami, ▪ wywoływanie uczucia satysfakcji ze swoich umiejętności i działania, ▪ wyzwalanie gotowości sprawiania przyjemności innym, ▪ prowadzenie zajęć pozalekcyjnych: kół artystycznych, plastycznych, sportowych, przyrodniczych, redakcyjnych, regionalnych, gry na 	<p>wrzesień, październik</p> <p>cały rok</p>	<p>wychowawca</p>
--	--	--	-------------------

	instrumentach, <ul style="list-style-type: none"> ▪ prowadzenie kół przedmiotowych: matematyczne, ortograficzne. 		
--	--	--	--

WARTOŚCI PROSPOŁECZNE

8. Współpraca z rodzicami i instytucjami	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uświadomienie rodzicom zadań wychowawczych, jakie będą realizowane w ciągu roku szkolnego, ▪ tworzenie rodzicom możliwości wyrażania swoich opinii, ▪ uświadomienie rodzicom konieczności włączenia się do procesu edukacyjnego dzieci, ▪ angażowanie rodziców do prac na rzecz szkoły oraz do opieki nad dziećmi w czasie wycieczek, ▪ okresowe omawianie wyników w nauce i zachowaniu uczniów, ▪ organizowanie spotkań z rodzicami i przeprowadzenie pogadarek tematycznych, ▪ współpraca z miejscowymi zakładami pracy, poradniami specjalistycznymi, Gminnym Ośrodkiem pomocy Społecznej, Gminnym Ośrodkiem Kultury, strażą pożarną, policją, kuratorami sądowymi, itp. 	<p>wrzesień</p> <p>cały rok</p> <p>wrzesień</p> <p>cały rok</p>	wychowawca, nauczyciele
---	---	---	----------------------------

IX. ZADANIA WYCHOWAWCZE SZKOŁY DLA DRUGIEGO ETAPU EDUKACYJNEGO (klasy IV – VI)

Cel: *Kształtowanie postaw interpersonalnych, koleżeństwo, szacunek wzajemna pomoc*

Zadania	Osoby odpowiedzialne za realizację	Termin realizacji	Dokumentacja
1. Diagnoza wstępna znajomości przestrzegania norm postępowania obowiązujących w szkole (odpowiedzialność, zdyscyplinowanie) oraz norm obowiązujących w życiu społecznym (kultura osobista).	Przygotowanie ankiety - pedagog Przeprowadzenie badań - wychowawcy	Październik	Sprawozdanie

2. Zapoznanie uczniów ze Statutem Szkoły oraz pozostałą dokumentacją. Opracowywanie klasowych planów pracy wychowawczej.	Wychowawcy klas	Wrzesień	
3. Zajęcia na temat korzyści wynikających z faktu posiadania wysokiego poziomu kultury osobistej.	Wychowawcy klas	Wrzesień Październik	Zapis w e-dzienniku
4. Reagowanie na przejawy niewłaściwych postaw w zakresie kultury osobistej uczniów, braku szacunku i tolerancji dla innych jak i nagradzanie postaw godnych naśladowania	Wychowawcy klas Wychowawcy klas, pedagog	Październik Cały rok	Zapis w e-dzienniku
5. Opracowywanie i zaprezentowanie w klasach i pracowniach kontraktu klasowego (wewnątrzszkolne ustalenia dotyczące zachowania).	Wychowawcy klas Wychowawcy klas, pedagog	Październik	
6. Diagnoza stosunków i ról pełnionych przez uczniów w klasie z wykorzystaniem socjotechnik.	Nauczyciele języka polskiego, pedagog, wychowawcy	Cały rok	
7. Zajęcia metodą meta planu z postawionym problemem: Dlaczego nasza klasa...(zjawisko negatywne, np. nie może się zgrać?).			
8. Trening komunikacji interpersonalnej: a) prowadzenie ćwiczeń dramowych na lekcjach języka polskiego, b) przeprowadzenie warsztatów z pedagogiem c) przeprowadzenie zajęć warsztatowych na godzinach wychowawczych, (rozmowy na temat pokonywania trudności związanych z okresem dojrzewania wychowanków).	Nauczyciel z odpowiednim przygotowaniem Wychowawcy	wg harmonogramu zajęć n-la prowadzącego	
9. Przeprowadzenie programu edukacyjnego z zakresu wychowania do życia w rodzinie z elementami profilaktyki uzależnień oraz z zakresu świadomego odbioru informacji płynących z mass-mediów i ich wpływu na system wartości.	Nauczyciel WDŻ		

Cel: *Kształtowanie wrażliwości na potrzeby drugiej osoby, uwrażliwienie na krzywdę innych, uczenie ofiarności i bezinteresownej pomocy*

Zadania	Odpowiedzialni	Termin realizacji	Dokumentacja
<p>1. Poszukiwanie sposobów pomagania rówieśnikom w trudnych sytuacjach.</p> <p>2. Prowadzenie zajęć wyrównawczych.</p> <p>3. Udział młodzieży w akcjach charytatywnych.</p> <p>4. Wdrażanie uczniów do dbania o stosowny wygląd osobisty.</p> <p>5. Warsztaty z uczniami niepełnosprawnymi – współpraca z Fundacją „Uśmiech dziecka”.</p>	<p>Wychowawcy, Nauczyciele przedmiotów</p>	<p>Cały rok</p>	<p>Zapis w e-dzienniku</p>

Cel: *Kształtowanie rozwoju emocjonalnego i intelektualnego ucznia*

Zadania	Odpowiedzialni	Termin realizacji	Dokumentacja
<p>1. Rozwijanie umiejętności akceptacji siebie (jakim człowiekiem chcę być).</p> <p>2. Uczucia i reakcje emocjonalne.</p> <p>3. Rozwijanie umiejętności twórczego myślenia.</p> <p>4. Pomoc w odkrywaniu własnych możliwości, predyspozycji, talentów i ich twórczym wykorzystaniu.</p> <p>5. Kształtowanie umiejętności i dojrzałości do podjęcia nauki na dalszym etapie edukacyjnym w gimnazjum.</p> <p>6. Rozwijanie umiejętności samooceny i samokontroli</p>	<p>Wychowawcy klas</p> <p>Pedagog , wychowawcy</p> <p>Opiekunowie kół zainteresowań</p> <p>Wszyscy nauczyciele</p> <p>Nauczyciele</p> <p>Wychowawca, nauczyciele, pedagog</p>	<p>Cały rok</p>	<p>Zapisy w e-dziennikach</p>

7. Kształtowanie umiejętności planowania działań i przewidywania ich efektów.			
8. Doskonalenie umiejętności korzystania z różnych źródeł wiedzy			

Cel: *Umiejętność funkcjonowania w grupie*

Zadania	Odpowiedzialni	Termin realizacji	Dokumentacja
1. Uświadomienie uczniom wpływu grup, do których należą, na ich postawy i zachowania.	Wychowawcy klas	Cały rok	Zapisy w e-dziennikach
2. Uświadomienie zagrożeń płynących z braku tolerancji.	Pedagog		
3. Kształtowanie umiejętności odmawiania: uświadomienie sytuacji niebezpiecznych	Wszyscy nauczyciele		

Cel: *Troska o zdrowie, rozwój fizyczny, higienę i bezpieczeństwo uczniów*

Zadania	Odpowiedzialni	Termin realizacji	Dokumentacja
1. Promowanie zdrowego stylu życia, troska o ochronę zdrowia: a) uświadomienie ważności higieny pracy umysłowej, b) uczenie sposobów radzenia sobie ze stresem oraz metod przeciwdziałania i rozładowania agresji. c) podejmowanie na godzinach wychowawczych tematyki zagrożeń zdrowia i życia: alkoholizm, nikotynizm, narkomania toksykomania,	Wychowawcy klas Pedagog Pedagog Wychowawcy, pedagog	Cały rok	Zapisy w e-dziennikach
2. Kształtowanie właściwych nawyków zdrowotnych i higienicznych.	Wychowawcy, pedagog, nauczyciele		

<p>Propagowanie ekologicznego modelu funkcjonowania we współczesnym świecie:</p> <p>a) realizacja na lekcjach przyrody zagadnień dotyczących skutków zaniedbań higieny fizycznej i psychicznej dla zdrowia jednostki,</p> <p>b) udział w ogólnopolskich akcjach ekologicznych np. Sprzątanie Świata i konkursach promujących zdrowie</p>	<p>wychowania fizycznego</p> <p>Nauczyciele przyrody</p> <p>Nauczyciele przyrody, wychowawcy</p>		
<p>3. Podniesienie kondycji fizycznej i zdrowotnej uczniów:</p> <p>a) włączenie uczniów do czynnej rekreacji ruchowej, organizowanie: turniejów sportowych, wycieczek pieszych, rowerowych, krajoznawczych, wyjazdów na basen,</p> <p>b) uczestniczenie młodzieży w sportowych zajęciach pozalekcyjnych : sekcja piłki nożnej, lekkoatletyczna, koszykówka, organizowanie zabaw tanecznych, gry terenowe (podchody), bale karnawałowe, andrzejki i dyskoteki</p>	<p>Nauczyciele wychowania fizycznego</p> <p>Wychowawcy,</p> <p>nauczyciele wychowania fizycznego, wychowawcy</p>		<p>Karty wycieczek</p> <p>Sprawozdania z zajęć pozalekcyjnych</p>

Cel: *Upowszechnianie wiedzy na temat praw i obowiązków ucznia, dziecka, człowieka.*

Zadania	Odpowiedzialni	Termin realizacji	Dokumentacja
<p>1. Pogadanki na godzinach wychowawczych na temat praw ucznia.</p> <p>a) wybór samorządu klasowego oraz szkolnego</p> <p>b) opracowanie planu SU</p>	<p>Wychowawcy</p> <p>Wychowawcy klas, opiekun Samorządu Uczniowskiego Opiekun SU</p>	<p>W razie potrzeby</p> <p>Wrzesień, Październik, Marzec</p>	<p>Zapisy w e-dziennikach</p> <p>Sprawozdanie</p> <p>Sprawozdanie</p>

<p>c) wypracowanie i stosowanie procedury odwoławczej w wypadku naruszenia praw i obowiązków ucznia,</p> <p>d) konsekwentne egzekwowanie stosowania się do reguł obowiązujących w szkole.</p>	Pedagog	W razie potrzeby	Procedury
	Wszyscy pracownicy	Prze cały rok	
1. Zapoznanie z Konwencją o Prawach Dziecka, Deklaracją o Prawach Dziecka oraz Powszechną Deklaracją Praw Człowieka	Wychowawcy klas Pedagog Nauczyciele świetlicy		

Cel: *Kształtowanie szacunku wobec ojczyzny*

ZADANIA	ODPOWIEDZIALNI	TERMIN REALIZACJI	DOKUMENTACJA
1. Aktywne uczestnictwo w obchodach rocznic: Święto Niepodległości, Święto Uchwalenia Konstytucji 3 Maja	Wychowawcy klas, nauczyciele	Listopad Maj	Zapisy w e-dziennikach
2. Kształcenie szacunku do symboli narodowych i wybitnych Polaków: Dzień Papieski, Dzień Patrona		Październik Maj,	Apele

Cel: *Kultywowanie tradycji i kultury kaszubskiej*

Zadania	Odpowiedzialni	Termin realizacji	Dokumentacja
1. Realizacja treści ścieżki edukacji regionalnej- dziedzictwo kulturowe w regionie.	Nauczyciele regionaliści		Wytwory sztuki ludowej, ekspozycje.
2. Udział w konkursach o tematyce regionalnej, np. poezji i piosenki kaszubskiej.	Nauczyciele realizujący treści edukacji regionalnej		Regulaminy i wyniki konkursów Inscenizacje
3. Przygotowanie Jasełek Bożonarodzeniowych.	Wychowawcy,		
4. Współpraca z Gminnym Ośrodkiem Kultury w Sierakowicach.			

Cel: *Współdziałanie z rodzicami ucznia w celu rozpoznania potrzeb wychowanków i ich rodziców.*

Zadania	Odpowiedzialni	Termin realizacji	Dokumentacja
<p>1. Wspieranie rodziców w działaniach wychowawczych:</p> <p>a) organizowanie pedagogicznego kształcenia rodziców,</p> <p>b) współpraca z rodzicami w przezwyciężaniu trudności dydaktycznych, wychowawczych i osobistych uczniów,</p> <p>c) organizowanie konsultacji z pedagogiem</p>	<p>Pedagog i wychowawcy klas</p> <p>Wszyscy nauczyciele, wychowawcy, pedagog</p>	Wg potrzeb	e-dziennik pedagoga
<p>2. Objęcie opieką dzieci znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej:</p> <p>a) zapewnienie uczniom niepełnosprawnym oraz z najuboższych rodzin bezpłatnych podręczników, posiłków, zwolnienie ze stałych opłat,</p> <p>b) kierowanie rodziców do instytucji zajmujących się profesjonalną pomocą społeczną.</p>	<p>Pedagog, wychowawcy Dyrektor</p> <p>Pedagog, wychowawcy</p> <p>pedagog, Dyrektor</p>	Wg potrzeb	Wykazy uczniów Opinie, orzeczenia
<p>3. Zaangażowanie rodziców do prac na rzecz klasy i szkoły:</p> <p>a) udział rodziców w Radzie Rodziców,</p> <p>b) pozyskiwanie sponsorów w celu materialnego wsparcia szkoły,</p> <p>c) spotkania z rodzicami,</p> <p>d) udział rodziców w przedstawieniach i uroczystościach szkolnych, np. spotkanie wigilijne, andrzejkowe, festyn rodzinny.</p>	<p>Dyrektor, Wychowawcy</p>		harmonogram spotkań z rodzicami, kalendarz imprez i uroczystości Protokół pracy zespołu

Cel: *Kształtowanie umiejętności dokonywania świadomych wyborów przeciwdziałania uzależnieniom.*

Zadania	Odpowiedzialni	Termin realizacji	Dokumentacja
1. Uświadomienie rodzicom i uczniom zagrożeń wynikających z zażywania środków psychoaktywnych typu: nikotyny, w tym e-papierosów, alkoholu, tabaki, dopalaczy, narkotyków oraz z nadużywania leków,	Wychowawcy, nauczyciele, pedagog	Cały rok	Zapis w e-dzienniku
2. Dbłość o przestrzeganie zasad bezpiecznego i kulturalnego korzystania z zasobów internetowych	Nauczyciele informatycy,	Wg harmonogramu zajęć n-la prowadzącego	Zapis w e-dzienniku

X. *ZADANIA PROFILAKTYCZNE DLA UCZNIÓW CAŁEJ SZKOŁY*

Obszary (zakres) działań profilaktycznych:

- 1. BEZPIECZEŃSTWO UCZNIÓW**
- 2. PRZESTRZEGANIE NORM ZACHOWANIA**
- 3. ZAPOBIEGANIE KONFLIKTOM I ROZWIJANIE UMIEJĘTNOŚCI WSPÓŁŻYCIA SPOŁECZNEGO**
- 4. PRZECIWDZIAŁANIE ZACHOWANIOM AGRESYWNYM I PRZEMOCY**
- 5. PROMOCJA ZDROWEGO I AKTYWNEGO STYLU ŻYCIA**
- 6. PROFILAKTYKA UZALEŻNIEŃ I ZACHOWAŃ RYZYKOWNYCH**
- 7. ZAPOBIEGANIE NIEDOSTOSOWANIU SPOŁECZNEMU I PRZESTĘPCZOŚCI**

8. OCHRONA PRZED NEGATYWNYM ODDZIAŁYWANIEM MEDIÓW

9. ZAPOBIEGANIE NIEPOWODZENIOM SZKOLNYM

10. MINIMALIZOWANIE ZJAWISKA ABSENCJI I SPÓŹNIENÍ

1. BEZPIECZEŃSTWO UCZNIÓW

<u>zadania</u>	sposób realizacji	odbiorcy	osoby odpowiedzialne	termin realizacji
1. Znajomość zasad bezpieczeństwa uczniów w szkole.	<ul style="list-style-type: none"> - Szkolenie rady pedagogicznej oraz innych pracowników szkoły. - Analiza zaistniałych sytuacji. 	nauczyciele, pracownicy	dyrektor szkoły	początek roku szkolnego, cały rok szkolny
2. Zapewnienie bezpieczeństwa uczniom podczas zajęć.	<ul style="list-style-type: none"> - Opieka nauczyciela podczas lekcji i zajęć pozalekcyjnych. - Zajęcia wychowawcze nt. zasad bezpiecznego pobytu w szkole. - Zapoznanie uczniów z regulaminami obowiązującymi w poszczególnych pracowniach, sali gimnastycznej, stołówce, świetlicy i egzekwowanie ich przestrzegania. - Zapoznanie uczniów z konsekwencjami nieprzestrzegania regulaminów szkolnych. 	wszyscy uczniowie	nauczyciele, wychowawcy, pedagog szkolny wychowawcy klas, nauczyciele, opiekunowie pracowni,	cały rok szkolny
3. Zapewnienie bezpieczeństwa uczniom podczas przerw, przed i po zajęciach.	<ul style="list-style-type: none"> - Opracowanie harmonogramu dyżurów nauczycielskich podczas przerw międzylekcyjnych. - Sprawowanie opieki nad uczniami i reagowanie w sytuacjach nieodpowiedniego zachowania uczniów. - Opieka nad dziećmi z oddziałów przedszkolnych (odbieranie dzieci z szatni i przyprawianie do zakończonych zajęciach do szatni), - Przypomnienie zasad bezpiecznego spędzania przerw (zajęcia wychowawcze w klasach, świetlicy). - Zwracanie uwagi na uczniów zbyt wcześnie przychodzących do szkoły - kierowanie ich do świetlicy szkolnej. - Monitoring wizyjny wejść do szkoły i szatni szkolnej. - Organizowanie konkursów typu: <i>Bezpieczna przerwa, Bezpieczne wakacje.</i> 	wszyscy uczniowie	dyrekcja, pedagog, wychowawcy, nauczyciele pedagog, wychowawcy, nauczyciele wychowawcy pedagog, wychowawcy, nauczyciele, pracownicy szkoły dyrekcja szkoły	początek roku szkolnego cały rok cały rok cały rok
		wszyscy uczniowie rodzice		
		uczniowie, rodzice		
		uczniowie, rodzice		

<p>4. Zapewnienie bezpieczeństwa uczniom podczas imprez szkolnych, wycieczek i zawodów sportowych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Zapoznanie uczniów i rodziców z regulaminem imprez i uroczystości szkolnych oraz wycieczek szkolnych. - Rozmowy i ustalenia przed planowanymi wycieczkami (zajęcia wychowawcze, spotkania z rodzicami) oraz egzekwowanie tych ustaleń. - Aktywne dyżury nauczycieli w czasie imprez i uroczystości. - Praca sekcji porządkowej SU. - Opieka rodziców w czasie imprez i uroczystości. 	<p>uczniowie</p> <p>uczniowie</p> <p>uczniowie</p>	<p>wychowawcy klas</p> <p>wszyscy nauczyciele</p> <p>zaangażowani (chętni) rodzice</p>	<p>cały rok, maj/czerwiec</p> <p>początek roku szkolnego cały rok</p>
<p>5. Zapewnienie uczniom bezpieczeństwa w czasie dowozów do i ze szkoły.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Przedstawienie uczniom i rodzicom regulaminu dowozów - zapoznanie z obowiązkami przewoźnika, uczniów i zasadami zachowania podczas dojazdu do szkoły (zajęcia wychowawcze, świetlicowe, spotkania z rodzicami, apele). - Pełnienie dyżurów przez nauczycieli świetlicy - odprowadzanie uczniów do autobusu po zakończonych zajęciach. 	<p>uczniowie dowożeni</p> <p>nauczyciele</p>	<p>wychowawcy, nauczyciele świetlicy</p> <p>nauczyciele świetlicy</p>	<p>wrzesień</p> <p>cały rok szkolny wg kalendarza imprez</p>
<p>6. Tworzenie warunków do kształtowania zachowań sprzyjających zdrowiu i bezpieczeństwu uczniów poza szkołą.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Poznanie zasad bezpiecznego poruszania się w drodze do szkoły (zajęcia edukacyjne, współpraca z policją, strażą pożarną, konkursy, apele, przedstawienia teatralne). - Propagowanie bezpiecznych zachowań związanych z czasem wolnym uczniów. - Propagowanie bezpiecznych zachowań uczniów podczas ferii i wakacji. - Uważnianie dzieci na problem osób obcych. 	<p>nauczyciele, uczniowie</p>	<p>wychowawcy, nauczyciele, pedagog</p> <p>wychowawcy, nauczyciele, pedagog</p>	<p>cały rok szkolny wg kalendarza imprez</p> <p>cały rok szkolny</p>
<p>7. Poznanie procedur postępowania w przypadku zagrożeń.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Analiza wypadkowości w szkole. - Znajomość zasad postępowania powypadkowego. Szkolenia dla nowych nauczycieli. - Systematyczne uwrażliwianie uczniów na sytuacje stwarzające zagrożenie. Poznanie zasad umiejętnego reagowania w sytuacjach zagrożenia i udzielania pierwszej pomocy (zajęcia edukacyjne, współpraca z policją, strażą pożarną, konkursy, apele, przedstawienia teatralne). - Realizacja programu profilaktycznego dla uczniów świetlicy szkolnej „I maluchy, i 	<p>uczniowie, nauczyciele, pracownicy szkoły</p> <p>uczniowie</p>	<p>dyrektor, pedagog, higienistka</p> <p>pedagog, wychowawcy, nauczyciele</p> <p>nauczyciele świetlicy</p>	<p>cały rok szkolny</p> <p>cały rok szkolny</p> <p>cały rok szkolny</p>

	straszaki to bezpieczne Świetliczaki” i innych doraźnych programów związanych z tą tematyką. - Zapoznanie uczniów z drogą ewakuacyjną na wypadek zagrożenia pożarem. - Próbny alarm przeciwpożarowy i ewakuacja.		wychowawcy dyrektor	cały rok szkolny według ustaleń
--	---	--	----------------------------	--

2. PRZESTRZEGANIE NORM ZACHOWANIA

<u>zadania</u>	sposób realizacji	odbiorcy	osoby odpowiedzialne	termin realizacji
1. Znajomość zasad zachowania obowiązujących w szkole.	<ul style="list-style-type: none"> - Zapoznanie uczniów i rodziców z regulaminami obowiązującymi w szkole oraz kryteriami ocen z zachowania (zajęcia wychowawcze, apele porządkowe, spotkania z rodzicami). - Uświadomienie, jakie istnieją normy i konsekwencje związane z ich nieprzestrzeganiem. - Konsekwentne reagowanie na pozytywne i negatywne przejawy zachowań. 	uczniowie, rodzice	wychowawcy, pedagog	Wrzesień
		uczniowie	wszyscy pracownicy szkoły	cały rok szkolny
		uczniowie	wychowawcy, pedagog	cały rok szkolny
		uczniowie	wychowawcy, nauczyciele	cały rok szkolny
2. Rozróżnianie pozytywnych i negatywnych zachowań.	<ul style="list-style-type: none"> - Ukazywanie pozytywnych wzorców osobowych. - Systematyczne kształtowanie umiejętności rozróżniania zachowań pożądanых i negatywnych. - Kształtowanie umiejętności dokonywania właściwych wyborów i wzmacnianie poczucia własnej wartości. 	uczniowie	wychowawcy, nauczyciele	cały rok szkolny
3. Normy zachowań w mojej grupie.	<ul style="list-style-type: none"> - Wypracowanie norm zachowań obowiązujących w klasie, w czasie zajęć pozalekcyjnych i kół zainteresowań oraz konsekwentne ich przestrzeganie (zajęcia wychowawcze i pozalekcyjne). 	uczniowie	wychowawcy, nauczyciele	cały rok szkolny
4. Kształtowanie	<ul style="list-style-type: none"> - Eliminowanie wulgaryzmów i dewastacji mienia. 			

<p>ie właściwych norm zachowań w życiu codziennym.</p> <p>5. Wspomaganie rodziców w kształtowaniu u dzieci właściwych postaw i przestrzegania norm.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Dbanie o kulturę bycia w szkole i w miejscach publicznych (zajęcia edukacyjne z zakresu savoir-vivre'u, konkursy wycieczki, udział w imprezach kulturalnych). - Rozpoznawanie sytuacji uczniów. - Aktualizacja wiedzy i doskonalenie umiejętności wychowawczych. - Uświadomienie rodzicom konieczności współpracy w zakresie przestrzegania przez uczniów norm współżycia społecznego. (spotkania z rodzicami, konsultacje, udział w szkoleniach prowadzonych przez szkołę, szkolenia i warsztaty dla nauczycieli). - Rozmowy z rodzicami, wsparcie psychologiczne, pomoc w kontakcie z odpowiednimi instytucjami specjalistycznymi w razie potrzeby. 	<p>nauczyciele, rodzice</p>	<p>wychowawcy, nauczyciele, dyrekcja szkoły</p>	<p>cały rok szkolny</p>
---	---	-----------------------------	---	-------------------------

3. ZAPOBIEGANIE KONFLIKTOM I ROZWIJANIE UMIEJĘTNOŚCI WSPÓŁŻYCIA SPOŁECZNEGO

<u>zadania</u>	sposób realizacji	odbiorcy	osoby odpowiedzialne	termin realizacji
<p>1. Zapobieganie konfliktom.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Zajęcia wychowawcze z zakresu umiejętności rozwiązywania konfliktów. - Indywidualne rozmowy wychowawcy z uczniami. - Współpraca z organizacjami wspierającymi rozwój dzieci. 	<p>uczniowie</p>	<p>pedagog, wychowawcy</p>	<p>cały rok zgodnie z harmonogramem planu pracy wychowawców</p>
<p>2. Działania interwencyjne.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Rozmowy indywidualne z uczniami i ich rodzicami. 	<p>uczniowie</p>	<p>pedagog, wychowawcy</p>	<p>w razie sytuacji konfliktowej</p>

<p>3. Systematyczna współpraca wychowawców z pedagogiem szkolnym.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Omawianie i analizowanie bieżących problemów wychowawczych, ustalanie przyczyn i poszukiwanie możliwych rozwiązań. - Spotkania i zajęcia warsztatowe klas z pedagogiem dotyczące zagadnienia konfliktów i sposobów ich rozwiązywania. 	<p>uczniowie</p> <p>uczniowie, wychowawcy</p>	<p>pedagog, wychowawcy</p> <p>pedagog</p>	<p>cały rok</p> <p>zgodnie z zaporzebowaniem w sytuacji konfliktu</p>
<p>4. Współpraca z poradnią psychologiczną-pedagogiczną.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Budowanie pozytywnych relacji koleżeńskich: <ul style="list-style-type: none"> * zajęcia edukacyjne i warsztatowe z zakresu komunikacji interpersonalnej. * organizowanie wycieczek klasowych. * organizowanie imprez i uroczystości klasowych. 	<p>uczniowie</p>	<p>pedagog, wychowawcy, nauczyciele</p>	<p>cały rok, zgodnie z harmonogramem imprez klasowych oraz wycieczek</p>
<p>5. Integracja zespołów klasowych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Organizowanie imprez i uroczystości szkolnych. - Organizowanie wycieczek międzyklasowych. 	<p>uczniowie</p>	<p>wychowawcy, nauczyciele</p>	<p>cały rok, zgodnie z harmonogramem imprez szkolnych oraz wycieczek</p>
<p>6. Integracja społeczność i szkolnej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Prezentowanie osiągnięć uczniów, np. festyn rodzinny. - Organizowanie zajęć otwartych dla rodziców i innych zaproszonych gości. 	<p>uczniowie</p>	<p>pedagog, wychowawcy, nauczyciele, świetlice</p>	<p>cały rok, zgodnie z planami wychowawczymi</p>
<p>7. Edukacja prawna uczniów.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Zapoznanie uczniów z prawami i obowiązkami wynikającymi ze Statutu Szkoły i Konwencji o Prawach Dziecka (zajęcia wychowawcze, apele informacyjne, wystawy i gazetki tematyczne). 	<p>uczniowie</p>	<p>pedagog, wychowawcy, nauczyciele</p>	<p>cały rok szkolny</p>
<p>8. Uwrażliwianie uczniów na</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Pomoc koleżeńska. - Podejmowanie tematyki dotyczącej podstawowych powinności moralnych (życzliwości, tolerancji, sprawiedliwości, odpowiedzialności, itp.) oraz potrzeby pomagania innym. 	<p>uczniowie</p>	<p>pedagog, wychowawcy, nauczyciele</p>	<p>cały rok szkolny</p>

potrzeby innych.	<ul style="list-style-type: none"> - Uświadamianie potrzeb osób niepełnosprawnych (zajęcia wychowawcze, akcje charytatywne, uroczystości i imprezy szkolne). - Włączanie niepełnosprawnych kolegów w życie klasy i szkoły (tolerancja dla inności). 			
-------------------------	---	--	--	--

4. PRZECIWDZIAŁANIE ZACHOWANIOM AGRESYWNYM I PRZEMOCY

<u>zadania</u>	sposób realizacji	odbiorcy	osoby odpowiedzialne	termin realizacji
1. Bieżące diagnozowanie problemu agresji i przemocy.	<ul style="list-style-type: none"> - Obserwacja uczniów, rozmowy z uczniami, rodzicami, pracownikami szkoły. - Przeprowadzanie ankiet diagnostycznych i ewaluacyjnych. 	uczniowie	pedagog, wszyscy nauczyciele	cały rok szkolny
2. Edukacja uczniów w zakresie radzenia sobie z negatywnymi emocjami.	<ul style="list-style-type: none"> - Zajęcia wychowawcze realizujące założenia edukacyjne Szkolnego Programu Profilaktycznego. - Apele informacyjne, gazetki i wystawy tematyczne, konkursy, przedstawienia teatralne. 	uczniowie	pedagog, wychowawcy, dyrekcja pedagog, dyrekcja	cały rok szkolny cały rok szkolny
3. Zapobieganie agresji w czasie przerw międzylekcyjnych.	<ul style="list-style-type: none"> - Rzetelne pełnienie dyżurów przez nauczycieli. - Wzmocnienie dyżurów w miejscach uznawanych za najbardziej niebezpieczne. - Uwrażliwienie pracowników szkoły na zachowanie uczniów. 	uczniowie	nauczyciele	cały rok szkolny
4. Edukacja uczniów w zakresie zagrożeń agresją w massmediach.	<ul style="list-style-type: none"> - Zajęcia wychowawcze. - Apele informacyjne, gazetki i wystawy tematyczne, konkursy, przedstawienia teatralne. - Spotkania z funkcjonariuszami policji poświęcone odpowiedzialności prawnej 	uczniowie	nauczyciele, zaproszeni goście, pedagog szkolny	cały rok szkolny
		uczniowie	nauczyciele,	cały rok

<p>5. Dostarczenie pozytywnych wzorców zachowań.</p>	<p>nieletnich, przemocy i cyberprzemocy.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wskazywanie sposobów spędzania czasu wolnego oraz kreowania właściwych wzorców zachowań udział w kołach zainteresowań, sekcjach sportowych, organizacjach szkolnych). - Kształtowanie umiejętnego wyrażania emocji, rozwiązywania sytuacji konfliktowych. - Stworzenie regulaminów klasowych zawierających normy postępowania zapobiegające mobbingowi na poziomie klasy. 	<p>uczniowie</p>	<p>pedagog szkolny, wychowawcy</p>	<p>szkolny</p>
<p>6. Współpraca z różnymi instytucjami zajmującymi się redukowaniem zjawiska przemocy – sądem, policją.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Działania interwencyjne. - Prelekcje pogadanki przedstawicieli sądownictwa i policji. 	<p>uczniowie</p>	<p>wychowawcy, pedagog</p>	<p>wg potrzeb</p>
<p>7. Pomaganie uczniom przejawiającym zachowania agresywne.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Rozmowy indywidualne z uczniami. - Współpraca z rodzicami uczniów z problemami. 	<p>uczniowie, rodzice</p>	<p>pedagog, wychowawcy</p>	<p>cały rok wg potrzeb</p>
<p>8. Dostarczanie informacji o tym, gdzie można zwrócić się o pomoc.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Zamieszczanie informacji o placówkach świadczących pomoc w tym zakresie na tablicy informacyjnej pedagoga szkolnego. - Umożliwienie przepływu informacji – zgłoszenia aktów przemocy i agresji (konsultacje u pedagoga, zajęcia wychowawcze). - Poszukiwanie, wybór i 	<p>nauczyciele</p>	<p>dyrekcja, nauczyciele</p>	<p>cały rok szkolny</p>

<p>9. Doksztalcanie nauczycieli w zakresie zapobiegania przemocy i agresji.</p>	<p>gromadzenie przez nauczycieli materiałów dydaktycznych związanych z problematyką agresji, przemocy i sposobów ich wykorzystania.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uczestnictwo w szkoleniach, warsztatach doskonalących pracę wychowawcy. - szkolenia nauczycieli w zakresie stosowania procedur Niebieskich Kart w przypadku występowania przemocy w rodzinach. - Konsultacje z kuratorem sądowym w przypadku uczniów wychowujących się w rodzinach objętych nadzorem kuratorskim. 	<p>nauczyciele</p>	<p>dyrektor</p>	<p>cały rok szkolny</p> <p>wg potrzeb</p>
<p>10. Pedagogizacja rodziców</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Konsultacje pedagoga i nauczycieli psychologiem z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych oraz dzielnicowymi policji w sprawie uczniów zachowujących się agresywnie lub będącymi ofiarami agresji. - Informowanie rodziców o środkach zaradczych podejmowanych w szkole i procedurach reagowania na akty przemocy i agresji. - Zapoznanie rodziców z formami pomocy psychologiczno-pedagogicznej oferowanej w szkole i instytucjach wspierających szkołę. - Szkolenia i warsztaty dla rodziców. - Indywidualne konsultacje z rodzicami. 	<p>rodzice</p>	<p>dyrekcja, pedagog, wychowawcy</p>	<p>początek roku szkolnego</p> <p>cały rok szkolny</p>

5. PROMOCJA ZDROWEGO I AKTYWNEGO STYLU ŻYCIA

<u>zadania</u>	sposób realizacji	odbiorcy	osoby odpowiedzialne	termin realizacji
<p>1. Promocja zdrowego i aktywnego</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Systematyczny udział w zajęciach wychowania fizycznego, pozalekcyjnych zajęciach sportowych. - Dbanie o prawidłowy rozwój 	<p>uczniowie</p>	<p>nauczyciele, wychowawcy</p>	<p>cały rok szkolny</p>

stylu życia.	fizyczny i postawę ciała. - Zajęcia edukacyjno-wychowawcze promujące zdrowe sposoby życia. - Propagowanie i organizowanie alternatywnych sposobów pozytywnego spędzania czasu wolnego (aktywności ruchowe: wycieczki szkolne, wyjazdy na basen, działalność sekcji żeglarskiej, aktywny udział w imprezach sportowych, gry i zabawy ruchowe na świeżym powietrzu, zajęcia grup tanecznych, zajęcia terenowe). - Organizacja konkursów, przygotowywanie gazetek informacyjnych, przedstawień teatralnych.			
2. Kształtowanie nawyków dbania o zdrowie i higienę osobistą.	- Kontrole higieny uczniów. - Przeprowadzanie fluoryzacji i zachęcanie do dbania o higienę jamy ustnej. - Zajęcia edukacyjne związane z rozwojem człowieka i jego potrzebami. - Zwracanie uwagi na dostosowywanie ubioru do odpowiedniej pory roku.	uczniowie	higienistka szkolna, wychowawcy	cały rok szkolny cały rok szkolny cały rok szkolny
3. Znajomość i stosowanie zasad zdrowego żywienia.	- Zajęcia edukacyjne związane z tematyką zdrowego żywienia. - Wskazywanie zagrożeń związanych z anoreksją i bulimią oraz nadwagą i otyłością. - Wskazywanie zagrożeń związanych z zażywaniem środków psychoaktywnych: papierosów, e-papierosów, alkoholu, narkotyków, tabaki, napojów energetyzujących oraz leków. - Zwracanie uwagi czy uczniowie przynoszą do szkoły drugie śniadanie. - Zapewnienie możliwości spożywania ciepłych posiłków w szkole.	uczniowie uczniowie uczniowie uczniowie	wychowawcy dyrekcja, referent ds. żywieniowych, nauczyciele wychowawcy referent ds. żywienia dyrekcja	cały rok szkolny cały rok cały rok cały rok

	<ul style="list-style-type: none"> - Przeprowadzanie akcji „Mleko w szkole”, „Owoce w szkole”. - Utrwalanie nawyków kulturalnego zachowania się podczas spożywania posiłków w stołówce i poza nią. 	uczniowie	wychowawcy, nauczyciele	cały rok
4. Zachowanie higieny i ergonomii pracy.	<ul style="list-style-type: none"> - Pogadanki i rozmowy na temat higieny pracy. - Zwracanie uwagi na prawidłową postawę ciała w czasie zajęć. - Dostosowywanie sprzętu szkolnego do wzrostu uczniów. - Dbanie o odpowiednie oświetlenie i wietrzenie sal lekcyjnych. - Stosowanie przerw śródlekcyjnych (kl. I-III). - Dbanie o właściwy wypoczynek podczas przerw zgodny z rozwojem psychofizycznym (bezpieczne gry i zabawy, walka z hałasem). 	uczniowie	wychowawcy, nauczyciele	cały rok szkolny
5. Higiena otoczenia- edukacja ekologiczna.	<ul style="list-style-type: none"> - Kształtowanie pozytywnych postaw w stosunku do środowiska przyrodniczego – zajęcia edukacyjne. - Czynny udział w akcjach proekologicznych: - „Sprzątanie Świata” - Zbiórki surowców wtórnych - Zakładanie zieleni wokół szkoły - Konkursy, przedstawienia teatralne, happeningi. - Zwrócenie uwagi na czystość w szkole, oszczędność wody i światła. 	uczniowie	wychowawcy, nauczyciele	
6. Diagnozowanie i pomoc uczniom z problemami zdrowotnymi.	<ul style="list-style-type: none"> - Zapewnienie opieki pielęgniarskiej w szkole. - Zajęcia otwarte dla rodziców ukazujące sposoby zapobiegania i korekcji wad postawy. - Organizowanie zajęć gimnastyki korekcyjnej. - Testy przesiewowe: <ul style="list-style-type: none"> * wad postawy * słuchu * wzroku 	uczniowie	pielęgniarka szkolna, nauczyciele	cały rok szkolny

	<ul style="list-style-type: none"> * rozwoju fizycznego - Kontrola stanu zdrowia uczniów i powiadamianie rodziców - Monitorowanie szczepień ochronnych. 			
7. Zapobieganie zagrożeniom zdrowia i życia - wypadki, urazy.	<ul style="list-style-type: none"> - Systematyczne uwrażliwianie uczniów na sytuacje stwarzające zagrożenie. - Poznanie zasad umiejętnego reagowania w sytuacjach zagrożenia i udzielanie pierwszej pomocy (zajęcia edukacyjne, współpraca z policją, strażą pożarną, konkursy, apele, przedstawienia teatralne). - Realizacja programu profilaktycznego dla uczniów świetlicy szkolnej „I maluchy, i straszaki to bezpieczne Świetliczaki”. 	uczniowie	nauczyciele, wychowawcy, pielęgniarka szkolna	cały rok

6. PROFILAKTYKA UZALEŻNIEŃ I ZACHOWAŃ RYZYKOWNYCH

<u>zadania</u>	sposób realizacji	odbiorcy	osoby odpowiedzialne	termin realizacji
1. Uświadamianie negatywnych skutków zdrowotnych i społecznych używania środków uzależniających.	<ul style="list-style-type: none"> - Zajęcia edukacyjno-wychowawcze nt. mechanizmów uzależniania się i skutków zdrowotno - społecznych. - Okolicznościowe akcje profilaktyczne, np. „Dzień bez papierosa” - Uczestnictwo w spektaklach profilaktycznych, konkursach, happeningach, spotkania ze specjalistami. - Apele profilaktyczne, gazetki i wystawy tematyczne. 	uczniowie	pedagog, wychowawcy, nauczyciele	cały rok szkolny
	<ul style="list-style-type: none"> - Doskonalenie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach nacisku ze strony rówieśników (zajęcia edukacyjne, spotkania ze specjalistami, warsztaty umiejętności). - Budowanie u uczniów postaw 	uczniowie	pedagog, wychowawcy, specjaliści	cały rok szkolny
2. Poszerzenie wiedzy dotyczącej sytuacji trudnych.				

	<p>asertywnych.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Doskonalenie umiejętności radzenia sobie ze stresem (zajęcia edukacyjne, warsztaty, spotkania ze specjalistami, konsultacje indywidualne). - Doskonalenie umiejętności poszukiwania i przyjmowania oraz dawania (udzielania) wsparcia w sytuacjach trudnych (zajęcia edukacyjne, pomoc koleżeńska, indywidualne konsultacje nauczycieli i pedagoga). - Informowanie o osobach i instytucjach niosących pomoc. 			
3. Wdrażanie specjalnych programów w profilaktycznych.	<ul style="list-style-type: none"> - Realizacja dodatkowych programów profilaktycznych w zależności od potrzeb szkoły. - Współpraca z instytucjami i organizacjami wspierającymi szkołę w realizacji działań profilaktycznych. - Aktualizowanie wiedzy na temat zjawisk uzależnień - szkolenia dla nauczycieli w zakresie profilaktyki oraz realizacji programów profilaktycznych oraz samodoskonalenie. - Gromadzenie i udostępnianie materiałów nt. profilaktyki uzależnień. - Prezentacja alternatywnych sposobów spędzania czasu wolnego. - Tworzenie warunków i możliwości angażowania się w działalność społeczną, sportową, artystyczną (działalność kół zainteresowań, zajęć pozalekcyjnych, organizacji). - Udział w imprezach i uroczystościach szkolnych i środowiskowych. - Zapoznanie nowych nauczycieli z procedurami postępowania w sytuacjach kryzysowych. - Postępowanie zgodnie z obowiązującymi w szkole procedurami w przypadku 	<p>uczniowie</p> <p>nauczyciele</p> <p>nauczyciele, rodzice</p>	<p>pedagog, wychowawcy</p> <p>nauczyciele, specjaliści</p>	<p>w zależności od potrzeb</p>
4. Oddziaływania profilaktyczne w czasie zajęć pozalekcyjnych.		<p>uczniowie</p> <p>nauczyciele</p>	<p>bibliotekarze, pedagog</p> <p>pedagog, wychowawcy, nauczyciele</p>	<p>cały rok szkolny</p> <p>cały rok szkolny</p>
5. Działania interwencyjne.		<p>nauczyciele</p>	<p>dyrekcja, pedagog, nauczyciele</p>	<p>cały rok szkolny</p>

6. Współpraca z rodzicami.	<p>zaobserwowania faktu palenia papierosów, e-papierosów, picia alkoholu, zażywania narkotyków, dopalaczy, tabaki.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dostarczanie informacji związanych z problematyką uzależnień (szkolenia, materiały informacyjne, gazetki). - Informowanie o aktach prawnych i procedurach postępowania związanych z przeciwdziałaniem uzależnieniom oraz przemocy. - Udzielanie wsparcia rodzicom uczniów zagrożonych uzależnieniami (rozmowy indywidualne, konsultacje z pedagogiem, kierowanie do instytucji wsparcia). - Informowanie o ofercie szkoły w ramach działalności alternatywnej. 	rodzice	dyrektor, pedagog, wychowawcy	cały rok szkolny
-----------------------------------	--	---------	-------------------------------	------------------

7. ZAPOBIEGANIE NIEDOSTOSOWANIU SPOŁECZNEMU I PRZESTĘPCZOŚCI

<u>zadania</u>	sposób realizacji	odbiorcy	osoby odpowiedzialne	termin realizacji
1. Objęcie uczniów, rodziców oraz nauczycieli edukacją prawną. 2. Działania interwencyjne w przypadku zaistnienia przestępstwa. 3. Organizowanie opieki i	<ul style="list-style-type: none"> - Przypomnienie procedur postępowania nauczycieli w czasie sytuacji kryzysowych. - Spotkania uczniów z przedstawicielami policji: ds. nieletnich, dzielnicowym. - Lekcje wychowawcze dla uczniów raz w miesiącu – spotkania z rodzicami i nauczycielami. - Postępowanie zgodne z obowiązującymi procedurami prawnymi. - Bezpłatne obiady, zapomogi, przydział podręczników, wyprawki szkolne, udział w 	<p>uczniowie z grupy podwyższon ego ryzyka, uczniowie, rodzice, nauczyciele</p> <p>uczniowie</p> <p>uczniowie</p>	<p>dyrektor, pedagog</p> <p>dyrektor, pedagog, nauczyciele</p> <p>dyrektor, pedagog, wychowawcy</p>	<p>cały rok szkolny – w razie zaistnienia problemu</p> <p>w razie potrzeby</p> <p>cały rok szkolny</p> <p>cały rok szkolny</p>

<p>pomocy materialnej.</p>	<p>impresach pozaszkolnych - współpraca z GOPS. - Aktywowanie społeczności szkolnej w pomaganiu rodzinom w trudnej sytuacji - organizacja świątecznych akcji charytatywnych, zbiórek doraźnych w sytuacjach losowych, pozyskiwanie sponsorów.</p>			
-----------------------------------	--	--	--	--

8. OCHRONA PRZED NEGATYWNYM ODDZIAŁYWANIEM MEDIÓW

<u>zadania</u>	sposób realizacji	odbiorcy	osoby odpowiedzialne	termin realizacji
<p>1. Szersze i bardziej bezpieczne korzystanie z technologii informacyjno-komunikacyjnej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Określenie jasnych i norm i zasad korzystania z komputerów podczas lekcji informatyki, w świetlicy i Bibliotece i konsekwentne ich przestrzeganie. - Zamieszczenie zasad bezpiecznego korzystania z sieci w pobliżu stanowisk komputerowych. - Zajęcia edukacyjne związane z bezpiecznym i kulturalnym korzystaniem z Internetu, oraz z portali społecznościowych np. Facebooka, itp. 	<p>uczniowie</p>	<p>nauczyciele informatyki, bibliotekarze, wychowawcy</p>	<p>cały rok szkolny</p>
<p>2. Uświadomienie zagrożeń wynikających z korzystania a Internetu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Zagadnienia realizowane w ramach zajęć wychowawczych, lekcjach informatyki. - Wystawy, gazetki informacyjne, konkursy. 	<p>uczniowie</p>	<p>wychowawcy, nauczyciele informatyki</p>	<p>cały rok szkolny</p>
<p>3. Propagowanie korzystania a przez młodzież z odpowiednich dla niej czasopism,</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Omawianie odpowiednich zagadnień na lekcjach wychowawczych, zajęciach bibliotecznych i pozostałych przedmiotach. - Uczenie krytycznego spojrzenia na reklamy i media - prowadzenie zajęć wychowawczych o roli mediów w życiu człowieka. 	<p>uczniowie</p>	<p>wychowawcy, bibliotekarze</p>	<p>cały rok szkolny</p>

<p>programó w telewizyjnych i audycji radiowych</p> <p>4. Pedagogizacja rodziców</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Rozmowy wychowawców z rodzicami informujące rodziców o konieczności ich kontroli nad sposobem korzystania z mediów przez ich dzieci. 	rodzice	pedagog, wychowawcy	cały rok szkolny
---	--	---------	---------------------	------------------

9. ZAPOBIEGANIE NIEPOWODZENIOM SZKOLNYM

<u>zadania</u>	sposób realizacji	odbiorcy	osoby odpowiedzialne	termin realizacji
<p>1. Wspieranie ucznia w przezwyciężaniu własnych trudności i ograniczeń</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Współpraca z rodzicami w zakresie kierowania uczniów na badania do poradni. - Organizowanie zespołów wyrównawczych, terapii i rewalidacji. - Objęcie uczniów opieką logopedyczną, oraz psychologiczno - pedagogiczną. - Monitorowanie realizacji zaleceń z poradni pedagogiczno - psychologicznej. 	uczniowie mający problemy z nauką i ich rodzice	wychowawcy, nauczyciele przedmiotów, pedagog, logopeda	cały rok szkolny
<p>2. Indywidualizacja nauczania dostosowanie form i metod pracy oraz wymagań do potrzeb uczniów mających problemy.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Stosowanie podczas lekcji metod i form aktywizujących ucznia mało zdolnego. - Dostosowanie form i częstotliwości kontroli jego pracy. - Uświadomienie uczniowi jego mocnych stron, ukazanie perspektyw rozwoju i możliwości osiągnięcia sukcesu. - Nagradzanie uczniów za rzeczywiste osiągnięcia i umiejętności. - Rozwijanie u uczniów umiejętności rozpoznawania i ujawniania swoich uczuć i emocji - pomoc w radzeniu sobie ze stresem i niepowodzeniami. 	uczniowie z trudnościami w nauce	nauczyciele przedmiotów	cały rok szkolny

3. Rozwijanie indywidualnych zainteresowań uczniów.	<ul style="list-style-type: none"> - Analiza pracy i postępów ucznia (diagnoza i efekty). - Organizowanie kół zainteresowań i angażowanie uczniów słabych - przydzielanie zadań do realizacji. - Angażowanie uczniów do udziału w konkursach i imprezach. 	uczniowie z trudnościami w nauce	nauczyciele	cały rok szkolny
--	--	----------------------------------	-------------	------------------

10. MINIMALIZOWANIE ZJAWISKA ABSENCJI I SPÓŹNIENÍ

<u>zadania</u>	sposób realizacji	odbiorcy	osoby odpowiedzialne	termin realizacji
1. Postępowanie zgodnie z obowiązującą procedurą	<ul style="list-style-type: none"> - Rzetelne sprawdzanie obecności na każdej lekcji i zajęciach pozalekcyjnych. - Systematyczne odnotowywanie spóźnień w Dzienniku Elektronicznym i wpisywanie uwag. - Informowanie wychowawcy klasy o ucieczce ucznia z lekcji. - Powiadamianie rodziców o ucieczce ucznia ze szkoły. - Restrykcyjne egzekwowanie usprawiedliwień. - Stosowne czynności pedagoga według przyjętych procedur. 	uczniowie	pedagog, nauczyciele, wychowawcy	cały rok szkolny
2. Diagnoza przyczyn nieobecności ucznia w szkole i współpraca z rodzicami.	<ul style="list-style-type: none"> - Konsultacje wychowawcy klasy i pedagoga szkolnego. - Comiesięczne wykazy uczniów wagarujących i nagminnie spóźniających się na zajęcia (z podaniem wcześniej zastosowanych działań). - Rozmowy indywidualne z uczniem i wskazywanie negatywnych konsekwencji opuszczania zajęć lekcyjnych. - Porady i konsultacje dla rodziców z wychowawcą klasy, nauczycielami przedmiotów, pedagogiem szkolnym celem 	rodzice, uczniowie	pedagog, wychowawcy	cały rok szkolny, w zależności od występowania zjawiska absencji w danej klasie

<p>3. Opracowanie sposobów motywowania uczniów w dążeniu do najlepszej frekwencji.</p>	<p>diagnozy sytuacji i podjęcia środków zaradczych (np. stałych spotkań rodzica z nauczycielem, prowadzenie dodatkowego zeszytu obecności kontrolowanego przez rodziców).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Informowanie rodziców o konsekwencjach prawnych niezrealizowania przez dziecko obowiązku szkolnego. - Kontakt telefoniczny z rodzicami, zebrania klasowe, konsultacje indywidualne. - Pisemne upomnienia do rodziców o nierealizowaniu przez ucznia obowiązku szkolnego. - Rozmowy indywidualne przeprowadzane z uczniami i rodzicami. - Zapoznanie uczniów z systemem kar udzielanych za wagarowanie i spóźnienia. - Zachęcanie uczniów do włączania się w działalność kół zainteresowań oraz organizacji szkolnych. Powierzenie zadań do realizacji. 	<p>uczniowie rodzice</p>	<p>wychowawcy, nauczyciele</p>	<p>cały rok szkolny</p>
<p>4. Współpraca z instytucjami i wspierającymi szkołę w zapewnieniu realizacji obowiązku szkolnego przez uczniów.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Rozmowy z uczniami i rodzicami. - Podejmowanie działań zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi w zakresie realizacji obowiązku szkolnego. - Kontakt z sądem, kuratorami sądowymi, policją i zastosowanie odpowiednich środków wychowawczych. - Współdziałanie ze starostwem powiatowym i PCPR w zakresie kierowania uczniów do placówek opiekuńczych, socjoterapeutycznych i resocjalizacyjnych. - Współpraca z poradnią psychologiczno-pedagogiczną oraz dziecięcą poradnią zdrowia psychicznego w zakresie diagnozowania fobii szkolnej i innych problemów będących przyczyną opuszczania zajęć przez uczniów. 	<p>uczniowie rodzice</p>	<p>wychowawcy, dyrekcja, pedagog</p>	<p>wg potrzeb</p>

XI. STRATEGIA DZIAŁAŃ ZAPOBIEGAWCZO – WYCHOWAWCZYCH I INTERWENCYJNYCH WOBEC ZACHOWAŃ PROBLEMOWYCH

1. Działania informacyjne - założenia ogólne

1. Szkoła rozwija działania wychowawcze i zapobiegawcze wśród dzieci i młodzieży, u których zespół zjawisk psychicznych i oddziaływań środowiskowych stwarza wysokie prawdopodobieństwo powstania zależności od środków odurzających lub substancji psychotropowych albo którzy sporadycznie używają środków odurzających lub substancji psychotropowych lub środków zastępczych.
2. Działalność wychowawcza i zapobiegawcza w szkole polega w szczególności na:
 - a) systematycznym rozpoznawaniu i diagnozowaniu zagrożeń związanych z uzależnieniem;
 - b) informowaniu o narkomanii i jej skutkach;
 - c) współpracy z rodzicami dzieci podwyższonego ryzyka;
 - d) poradnictwie w zakresie zapobiegania uzależnieniom od środków i substancji psychotropowych;
 - e) przygotowaniu nauczycieli i osób zajmujących się wychowaniem dzieci i młodzieży do przeciwdziałania narkomanii.
3. Zadania z zakresu działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród uczniów, którzy znajdują się w grupie podwyższonego ryzyka są realizowane w szkole na:
 - a) zajęciach profilaktycznych w ramach: form pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w szczególności:
 - zajęć dydaktyczno-wyrównawczych,
 - zajęć specjalistycznych, psychoedukacyjnych,
 - godzin wychowawczych,
 - zajęć pozalekcyjnych,
 - zajęć świetlicowych;
 - b) zajęciach edukacyjnych w ramach: przedmiotów, których podstawy programowe uwzględniają zagadnienia dotyczące zapobiegania narkomanii, edukacji prozdrowotnej, wychowania do życia w rodzinie.

4. Działalność informacyjna obejmuje upowszechnianie wśród uczniów, rodziców i nauczycieli informacji na temat:
 - a) szkodliwości środków lub substancji psychotropowych, których używanie łączy się z zagrożeniem bezpieczeństwa i zdrowia oraz może prowadzić do uzależnień;
 - b) możliwości rozwiązywania problemów powodujących powstawanie uzależnień;
 - c) skutków prawnych związanych z naruszeniem przepisów ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.
5. Szkoła podejmuje działania interwencyjne polegające na powiadomieniu rodziców i Policji w sytuacjach kryzysowych, w szczególności, gdy uczniowie używają, posiadają lub rozprawdzają środki lub substancje psychotropowe.
6. Strategia działań wychowawczych, zapobiegawczych oraz interwencyjnych wobec młodzieży zagrożonej uzależnieniem obejmuje wszelkie działania wychowawcze, profilaktyczne, edukację prozdrowotną i jest realizowana przez wszystkich pracowników szkoły.

2. Strategie działań

I. WYCHOWAWCZE:

- rozmowa wychowawcza nauczyciela z uczniem,
- rozmowa wychowawcy klasy z uczniem,
- rozmowa wychowawcy z rodzicami,
- ostrzeżenie, upomnienie wychowawcy klasy,
- nagana wychowawcy klasy,
- rozmowa ucznia z pedagogiem szkolnym,
- rozmowa ucznia z dyrektorem lub wicedyrektorem szkoły,
- rozmowa ucznia z podmiotami jak w pkt. 6 i 7 w obecności rodziców ucznia,
- nagana dyrektora szkoły,
- utrata przywilejów uczniowskich, np.: „szczęśliwy numer”,
- zakaz udziału w imprezach klasowych i szkolnych,
- zakaz pełnienia funkcji w klasie, szkole, reprezentowania szkoły na zewnątrz,
- przeniesienie ucznia do równoległej klasy.

II. ZAPOBIEGAWCZE:

- pogadanki na godzinach wychowawczych,
- prelekcje pedagoga szkolnego,
- prelekcje pielęgniarki szkolnej,
- organizowanie spotkań ze specjalistami (policja, lekarz, terapeuta),
- udział w akcjach informacyjnych, happeningach na terenie szkoły oraz poza szkołą,
- kontrola występowania zjawisk patologicznych w środowisku szkolnym, lokalnym, rodzinnym,
- indywidualne rozmowy z wychowawcą klasy, pedagogiem,
- pomoc psychologiczno-pedagogiczna,
- edukacja prozdrowotna, promocja zdrowia psychicznego oraz zdrowego trybu życia,
- organizowanie akcji i zajęć profilaktycznych,
- rozwijanie aktywności szkolnej i pozaszkolnej, zainteresowań i umiejętności psychospołecznych, sprawności fizycznej,
- organizowanie scenek tematycznych, spektakli teatralnych,
- filmy edukacyjne,
- systematyczna edukacja i współpraca z rodzicami uczniów,
- utrzymywanie współpracy z różnymi instytucjami w zakresie rozwiązywania problemów uczniów.

III. INTERWENCYJNE:

- na terenie szkoły obowiązuje zakaz posiadania, sprzedawania i używania papierosów, e-papierosów, alkoholu, narkotyków, dopalaczy, tabaki,
- zakaz obowiązuje wszystkich uczniów w czasie lekcji, przerw oraz innych zajęć odbywających się na terenie szkoły lub poza szkołą,
- organizowanie zajęć, w czasie których uczniowie i nauczyciele zapoznają się z ryzykiem używania środków uzależniających,
- uczniowie, którzy eksperymentują ze środkami uzależniającymi bądź ich zachowanie narusza regulamin szkolny, muszą liczyć się z konsekwencjami określonymi w Statucie Szkoły i Regulaminie Szkoły,
- uczniowie, którzy sięgają po używki będą mieli obowiązek uczestnictwa w zajęciach psychoedukacyjnych prowadzonych przez pedagoga szkolnego w szkole lub w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej,
- w sytuacjach kryzysowych podejmowana będzie interwencja skierowana na pomoc uczniowi i rodzinie,
- decyzje o podjęciu stosownych działań interwencyjnych podejmuje dyrektor szkoły w konsultacji z wychowawcą ucznia i pedagogiem.

3. Strategia działań wychowawczych i zapobiegawczych

Dyrektor szkoły:

1. Realizuje zadania wynikające ze Statutu Szkoły podstawowej im. Floriana Ceynowy w Sierakowicach.
2. Monitoruje i odpowiada za realizację strategii działań wychowawczych, zapobiegawczych i interwencyjnych.
3. Na bieżąco informowany jest przez wychowawców, nauczycieli i innych pracowników szkoły o podejmowanych przez nich działaniach wynikających z realizacji strategii.
4. Podejmuje stosowne decyzje tak, aby każda interwencja była przeprowadzona z zachowaniem wszelkich praw zarówno uczniów, jak i ich rodziców.

Nauczyciele i wychowawcy klas:

1. Realizują zadania zawarte w szkolnym Programie Wychowawczym i Profilaktycznym oraz w planach pracy wychowawcy klasy.
2. Systematycznie prowadzą edukację prozdrowotną, promocję zdrowia psychicznego i zdrowego stylu życia wśród uczniów na godzinach do dyspozycji wychowawcy, na zajęciach pozalekcyjnych, zajęciach w świetlicy szkolnej, kołach zainteresowań.
3. Realizują zagadnienia dotyczące zapobieganiu kontaktowi ze środkami psychoaktywnymi i narkomanii w ramach przedmiotów, których podstawy programowe uwzględniają te zagadnienia oraz edukacji prozdrowotnej i wychowania do życia w rodzinie.
4. Uczestniczą w wewnątrzszkolnym doskonaleniu nauczycieli oraz kursach, szkoleniach, konferencjach z zakresu profilaktyki uzależnień i innych problemów młodzieży oraz sposobów podejmowania wczesnej interwencji w sytuacji zagrożenia uzależnieniem.
5. Wykorzystują zdobytą wiedzę w pracy z uczniami i ich rodzicami informując o szkodliwości środków i substancji, których używanie łączy się z zagrożeniem bezpieczeństwa oraz może doprowadzić do uzależnienia.
6. Wychowawcy klas organizują szkolenia z rodzicami uczniów o charakterze profilaktycznym, zapraszają specjalistów z zakresu tej tematyki.
7. Wychowawcy klas dokonują diagnozy sytuacji wychowawczej, przejawów zachowań ryzykownych uczniów swojej klasy, sytuacji życiowej rodzin dysfunkcyjnych.

8. Wychowawcy klas i nauczyciele współpracują z pedagogiem szkolnym, psychologiem szkolnym, pielęgniarką szkolną w zakresie realizowania zagadnień profilaktycznych, wychowawczych i edukacji prozdrowotnej.

Pedagog szkolny:

1. Zapewnia pomoc pedagogiczną dla uczniów znajdujących się w grupie podwyższonego ryzyka na terenie szkoły, prowadzi indywidualne konsultacje i poradnictwo pedagogiczne uczniom podejmującym zachowania ryzykowne.
2. Systematycznie rozpoznaje i diagnozuje zagrożenia związane z uzależnieniem (ankiety skierowane do uczniów, rodziców, nauczycieli, obserwacje diagnozujące, rozmowy kierowane, indywidualne rozmowy z uczniami, konsultacje z wychowawcami, nauczycielami i pozostałymi pracownikami szkoły).
3. Prowadzi działalność informacyjną, która obejmuje upowszechnianie wśród uczniów, rodziców, nauczycieli i innych pracowników szkoły informacji na temat szkodliwości środków lub substancji psychoaktywnych, których używanie jest zagrożeniem dla zdrowia i życia uczniów.
4. Udostępnia uczniom, rodzicom, nauczycielom i innym pracownikom szkoły materiały edukacyjne dotyczące problematyki zapobiegania narkomanii.
5. Dostarcza osobom zainteresowanym informacji na temat dostępnych form pomocy (placówki i organizacje wspierające dziecko i rodzinę, placówki świadczące pomoc społeczną rodzinie, punkty konsultacyjne dla osób z problemem uzależnienia, placówki leczenia uzależnień i współuzależnień, organizacje pozarządowe służące pomocą rodzinie, inne) uczniom z rodzin dysfunkcyjnych i współuzależnionym.
6. Organizuje, prowadzi zajęcia profilaktyczne, integracyjne we współpracy z wychowawcami klas, współorganizuje profilaktyczne imprezy ogólnoszkolne w celu zaspokajania potrzeb psychicznych i społecznych uczniów, rozwijania poczucia własnej wartości, motywowania do podejmowania właściwych decyzji, różnych form aktywności, rozwijania zainteresowań i umiejętności psychospołecznych.
7. Współpracuje z instytucjami i organizacjami wspierającymi dziecko, rodzinę i szkołę w zakresie rozwiązywania problemów uczniów.
8. Organizuje i uczestniczy w wewnątrzszkolnym doskonaleniu nauczycieli oraz w warsztatach, szkoleniach, kursach organizowanych przez placówki zajmujące się tą działalnością.
9. Współpracuje z dyrekcją szkoły, wychowawcami, nauczycielami i innymi pracownikami szkoły we wszystkich działaniach mających na celu redukcję zachowań ryzykownych młodzieży, w sytuacjach

wymagających interwencji lub w sytuacjach wymagających udzielenia pomocy uczniowi, który znalazł się w sytuacji kryzysowej.

Pielęgniarka szkolna:

1. Udziela pierwszej pomocy przedmedycznej na terenie szkoły uczniowi, który wymaga takiej interwencji; określa stan jego zdrowia.
2. Wzywa pogotowie ratunkowe, jeśli wymaga tego stan zdrowia ucznia.
3. Powiadamia dyrektora szkoły o każdej interwencji w sytuacji, gdy stwierdzi, że uczeń jest pod wpływem alkoholu lub środków odurzających lub stał się ofiarą pobicia.
4. Współpracuje z pedagogiem szkolnym w sytuacjach kryzysowych, wymagających udzielania uczniowi pomocy psychologiczno-pedagogicznej lub podejrzewa, że uczeń ma problemy zdrowotne spowodowane zaniedbaniem stanu zdrowia lub złym odżywianiem.

9. **Pracownicy administracji i obsługi szkoły:**

1. Uczestniczą w organizowanych w szkole szkoleniach z funkcjonariuszami Policji na temat reagowania w sytuacjach kryzysowych mających miejsce na terenie szkoły (podejrzenie, że uczeń znajduje się pod wpływem narkotyków, alkoholu, posiada substancję przypominającą narkotyk lub dopalacze, dokonał czynu karalnego, stał się ofiarą przemocy).
2. Informują dyrektora lub wicedyrektorów szkoły lub pedagoga, wychowawcę lub nauczyciela o każdej zaobserwowanej sytuacji kryzysowej, wymagającej interwencji pracownika szkoły.

4. Strategia działań interwencyjnych

<i>Lp.</i>	<i>Sytuacja kryzysowa</i>	<i>Działania interwencyjne pracowników szkoły</i>
1.	Nauczyciel uzyskał informację, że uczeń używa alkoholu lub innych środków psychoaktywnych w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, uprawia nierząd	<ul style="list-style-type: none"> • nauczyciel przekazuje uzyskaną informację wychowawcy klasy, • wychowawca informuje o fakcie pedagoga szkolnego oraz dyrektora szkoły, • wychowawca lub pedagog wzywa do szkoły rodziców (prawnych opiekunów) i przekazuje im uzyskaną informację, • przeprowadza rozmowę z rodzicami oraz uczniem, w ich obecności;

	<p>lub przejawia inne zachowania świadczące o demoralizacji</p>	<ul style="list-style-type: none"> • w przypadku potwierdzenia informacji wychowawca zobowiązuje ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, rodziców zaś do szczególnego nadzoru nad dzieckiem, • w toku interwencji profilaktycznej wychowawca/pedagog może zaproponować rodzicom skierowanie dziecka do specjalistycznej placówki i udział dziecka w programie terapeutycznym, • jeżeli rodzice odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a nadal z wiarygodnych źródeł napływają informacje o przejawach demoralizacji ich dziecka, dyrektor szkoły pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji Sąd Rodzinny i Nieletnich lub Policję (specjalistę ds. nieletnich), podobnie, w sytuacji, gdy szkoła wykorzystywała dostępne jej środki oddziaływań wychowawczych (rozmowa z rodzicami, ostrzeżenie ucznia, spotkania z pedagogiem, itp.), a ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów, dyrektor szkoły pisemnie powiadamia Sąd Rodzinny i Nieletnich lub Policję; dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji);
<p>2.</p>	<p>Nauczyciel podejrzewa, że na terenie szkoły znajduje się uczeń będący pod wpływem alkoholu, narkotyków lub dopalaczy.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • nauczyciel powiadamia o swoich przypuszczeniach wychowawcę klasy, pedagoga i dyrektora szkoły, • odizolowuje ucznia od reszty klasy, ale ze względu na jego bezpieczeństwo nie pozostawia go samego, stwarza warunki, w których nie będzie zagrożone jego zdrowie i życie, • dyrektor lub wyznaczony przez niego pracownik szkoły wzywa lekarza w celu stwierdzenia stanu trzeźwości lub odurzenia, ewentualnie udzielenia pomocy medycznej, • wychowawca lub pedagog zawiadamia o tym fakcie rodziców (prawnych opiekunów), których zobowiązuje do niezwłocznego odebrania ucznia ze szkoły, • jeżeli rodzice (prawni opiekunowie) odmówią odebrania dziecka ze szkoły, o pozostaniu ucznia w szkole lub przewiezieniu go do placówki służby

		<p>zdrowia albo przekazaniu go do dyspozycji funkcjonariuszowi Policji – decyduje lekarz, po ustaleniu aktualnego stanu zdrowia i w porozumieniu z dyrektorem szkoły,</p> <ul style="list-style-type: none"> • dyrektor szkoły powiadamia najbliższą jednostkę Policji, gdy rodzice (prawni opiekunowie) ucznia będącego pod wpływem alkoholu lub środków odurzających odmawiają przyścia do szkoły, a on jest agresywny, bądź swoim zachowaniem daje powód do zgorzenia lub zagraża życiu albo zdrowiu innych osób, • Policja ma prawo przewiezienia ucznia do izby placówki specjalistycznej, a o fakcie zawiadamia rodziców / prawnych opiekunów oraz Sąd Rodzinny i Nieletnich, • jeśli powtarzają się przypadki, że uczeń pod wpływem alkoholu lub innych środków odurzających znajduje się na terenie szkoły, dyrektor ma obowiązek powiadomienia o tym fakcie Policji (specjalisty ds. nieletnich).
3.	Nauczyciel znajduje na terenie szkoły substancję przypominającą narkotyk.	<ul style="list-style-type: none"> • nauczyciel zachowując środki ostrożności zabezpiecza substancję przed dostępem do niej osób niepowołanych oraz ewentualnym jej zniszczeniem do czasu przyjazdu Policji, • próbuje (o ile jest to możliwe w zakresie działań pedagogicznych) ustalić, do kogo znaleziona substancja należy, • nauczyciel powiadamia o zdarzeniu dyrektora szkoły, • dyrektor szkoły wzywa Policję, po przyjeździe Policji dyrektor szkoły niezwłocznie przekazuje zabezpieczoną substancję i przekazuje informacje dotyczące zdarzenia;
4.	Nauczyciel podejrzewa, że uczeń posiada przy sobie substancję przypominającą narkotyk.	<ul style="list-style-type: none"> • nauczyciel w obecności innej osoby (wychowawca, pedagog, dyrektor) ma prawo żądać, aby uczeń przekazał mu substancję, pokazał zawartość torby szkolnej oraz kieszeni (we własnej odzieży), ewentualnie innych przedmiotów budzących podejrzenie co do ich związku z poszukiwaną

		<p>substancją,</p> <ul style="list-style-type: none"> • nauczyciel nie ma prawa samodzielnie wykonać czynności przeszukania odzieży ani teczki ucznia – jest to czynność zastrzeżona wyłącznie dla Policji, • nauczyciel o swoich spostrzeżeniach powiadamia niezwłocznie dyrektora szkoły, dyrektor szkoły lub pedagog informuje o zaistniałym fakcie rodziców (prawnych opiekunów) ucznia i wzywa ich do natychmiastowego stawiennictwa w szkole, • w przypadku, gdy uczeń – pomimo wezwania – odmawia przekazania substancji i pokazania zawartości teczki, dyrektor szkoły wzywa Policję, która przeszukuje odzież i przedmioty należące do ucznia oraz zabezpiecza znalezioną substancję i zabiera ją do ekspertyzy, • jeżeli uczeń wyda substancję dobrowolnie, dyrektor po odpowiednim zabezpieczeniu, zobowiązany jest bezzwłocznie przekazać ją do jednostki Policji, wcześniej próbuje sam ustalić, w jaki sposób i od kogo uczeń nabył tę substancję, • nauczyciel dokumentuje całe zdarzenie, sporządzając dokładną notatkę służbową z ustaleń wraz ze swoimi spostrzeżeniami.
5.	<p>Nauczyciel stwierdził, że uczeń popełnił czyn karalny lub przestępstwo.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • nauczyciel niezwłocznie powiadamia dyrektora szkoły, • ustala okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia, przekazuje sprawcę dyrektorowi szkoły (o ile jest znany i przebywa na terenie szkoły) lub pedagogowi szkolnemu pod opiekę, • dyrektor lub pedagog szkolny powiadamia rodziców (prawnych opiekunów) ucznia – sprawcy i ofiary, niezwłocznie powiadamia Policję w przypadku, gdy sprawa jest poważna (rozbój, uszkodzenie ciała) lub sprawca nie jest uczniem szkoły i jego tożsamość nie jest znana, zabezpiecza ewentualne dowody przestępstwa lub przedmioty pochodzące z przestępstwa i przekazuje je Policji;

6.	Nauczyciel stwierdził, że uczeń stał się ofiarą czynu karalnego lub przestępstwa.	<ul style="list-style-type: none"> • nauczyciel udziela pierwszej pomocy przedmedycznej lub zapewnia jej udzielenie poprzez wezwanie pielęgniarki, lekarza, • w przypadku, gdy ofiara doznała obrażeń, niezwłocznie powiadamia dyrektora szkoły, pedagoga, • dyrektor, pedagog lub nauczyciel powiadamia rodziców (prawnych opiekunów) ucznia, • dyrektor wzywa Policję, • ustala okoliczności i ewentualnych świadków zdarzenia;
7.	Nauczyciel znajduje na terenie szkoły substancję lub przedmioty, które ocenia jako niebezpieczne (np. broń, materiały wybuchowe, nieznane substancje).	<ul style="list-style-type: none"> • nauczyciel zapewnia bezpieczeństwo osobom przebywającym na terenie szkoły, • nauczyciel niezwłocznie powiadamia dyrektora szkoły, • nauczyciel uniemożliwia dostęp do tych rzeczy osobom postronnym, • dyrektor szkoły natychmiast wzywa Policję (tel. 997 lub 112).
8.	Stosowanie przemocy psychicznej lub fizycznej wobec ucznia	<ul style="list-style-type: none"> • nauczyciel lub inny pracownik, który jest świadkiem stosowania przemocy zgłasza ten fakt wychowawcy klasy, • wychowawca przeprowadza rozmowę wyjaśniającą z uczniem i zgłasza ten fakt pedagogowi, a jeśli sytuacja tego wymaga dyrektorowi szkoły, • wychowawca natychmiast powiadamia telefonicznie rodziców sprawcy i poszkodowanego oraz odnotowuje ten fakt w e-dzienniku, • wychowawca wpisuje sprawcy uwagę do e-dziennika i udziela mu upomnienia nakazując zaprzestania stosowania przemocy lub w razie potrzeby wstawia punkty minusowe, • w przypadku powtarzania się przemocy ze strony ucznia, rodzice są zobowiązani do zdiagnozowania

		<p>przyczyn zaburzeń zachowania i objęcia dziecka opieką specjalistyczną,</p> <ul style="list-style-type: none"> • jeśli brak jest współpracy ze strony rodziców, a uczeń nadal stosuje przemoc, wychowawca informuje pedagoga lub dyrektora, który kieruje ten fakt na Policję lub powiadamia Sąd Rodzinny i Nieletnich.
9.	<p>Postępowanie w przypadku niewłaściwego realizowania obowiązku szkolnego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rodzice/prawni opiekunowie są zobowiązani do zapewnienia regularnego uczęszczania ucznia na zajęcia szkolne, • uczniowie zobowiązani są do udziału w zajęciach edukacyjnych, • bieżącą kontrolę spełniania obowiązku szkolnego prowadzą wychowawcy klas, którzy zliczają wyniki frekwencji tygodniowej i miesięcznej, • nieobecność ucznia na zajęciach uzasadniają jedynie: choroba, pobyt w szpitalu, wizyty lekarskie, badania specjalistyczne, wypadki, zdarzenia losowe, • o przyczynach i przewidywanym czasie nieobecności ucznia rodzice/prawni opiekunowie powinni poinformować wychowawcę osobiście, telefonicznie lub pisemnie. Mogą też przekazać informacje do sekretariatu szkoły, • po powrocie do szkoły uczeń ma obowiązek w ciągu 7 dni dostarczyć wychowawcy usprawiedliwienie, • w przypadku nieobecności ucznia trwającej 7 dni i braku jej zgłoszenia przez rodziców/prawnych opiekunów, wychowawca jest zobowiązany do podjęcia działań w celu ustalenia przyczyn nieobecności (kontakt telefoniczny, e-dziennik), • w razie braku reakcji ze strony rodziców/prawnych opiekunów ucznia, wychowawca wysyła rodzicom pisemne wezwanie do szkoły z podaniem konkretnego terminu spotkania, celem wyjaśnienia przyczyn nieobecności ucznia. Jednocześnie o sytuacji informuje pedagoga szkolnego. W przypadku zgłoszenia się rodziców, przypomina zasady realizacji obowiązku szkolnego i konsekwencje oraz sporządza ze spotkania notatkę,

		<ul style="list-style-type: none"> • o podjętych działaniach informuje dyrektora szkoły, • dyrektor szkoły wysyła do rodziców/prawnych opiekunów ucznia listem poleconym za potwierdzeniem odbioru upomnienie zawierające informację, że obowiązek szkolny nie jest realizowany, wezwanie do posyłania dziecka do szkoły z wyznaczonym terminem oraz informację, że niespełnienie obowiązku szkolnego jest zagrożone skierowaniem sprawy na drogę postępowania egzekucyjnego (art. 15 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji), • w przypadku braku kontaktu ze szkołą ze strony rodziców/prawnych opiekunów ucznia pedagog szkolny zwraca się z prośbą o pomoc i interwencję do instytucji wspomagających pracę szkoły, • w przypadku dalszego niezrealizowania obowiązku szkolnego przez ucznia, pedagog szkolny w porozumieniu z dyrektorem szkoły kieruje pismo do Sądu Rodzinnego i Nieletnich o wgląd w sytuację rodzinną ucznia, • jeśli po upływie 7 dni, od dnia doręczenia upomnienia uczeń nadal nie realizuje obowiązku szkolnego dyrektor szkoły występuje z wnioskiem o wszczęcie postępowania egzekucyjnego.
10.	Postępowanie w przypadku wagarów	<ul style="list-style-type: none"> • w sytuacji, gdy wychowawca podejrzewa, że uczeń jest nieobecny w szkole z powodu wagarów natychmiast kontaktuje się z rodzicami/prawnymi opiekunami ucznia, • jeśli podejrzenia potwierdziły się, po przyjeździe ucznia do szkoły przeprowadza z nim rozmowę wychowawczą, • wychowawca nie usprawiedliwia nieobecności ucznia, nawet w przypadku uzyskania usprawiedliwienia od rodziców, • w przypadku powtórzenia się takiej sytuacji, wychowawca wprowadza procedurę postępowania wobec uczniów wagarujących: <ul style="list-style-type: none"> - poinformowanie rodziców/opiekunów ucznia o wagarach, rozmowa dyscyplinująca z uczniem,

		<p>spisanie kontraktu, w którym uczeń zobowiązuje się do realizacji obowiązku szkolnego,</p> <p>- jeżeli wagiary powtarzają się ponowna rozmowa z uczniem w obecności rodzica/opiekuna prawnego, poinformowanie o dalszych konsekwencjach np. poinformowanie Policji lub skierowaniu sprawy do Sądu Rodzinnego,</p> <ul style="list-style-type: none"> • jeśli podjęte działania będą nieskuteczne, wychowawca informuje pedagoga szkolnego, który informuje Policję (ds. nieletnich), • jeśli uczeń nadal wagaruje dyrektor szkoły zgłasza ten fakt do Sądu Rodzinnego i Nieletnich z uwagi na zagrożenie demoralizacją.
--	--	---

5. Współpraca z rodzicami w zakresie działań wychowawczych, zapobiegawczych, prozdrowotnych oraz interwencyjnych

- Włączanie rodziców do akcji, programów i uroczystości promujących zdrowy styl życia.
- Szkolenia dla rodziców w ramach profilaktyki uzależnień od środków psychoaktywnych oraz odpowiedzialności nieletnich za popełnianie czynów niezgodnych z prawem prowadzone przez specjalistów z zakresu profilaktyki, psychoterapeutów, funkcjonariuszy Policji.
- Spotkania z rodzicami wychowawców i pedagoga szkolnego, przedstawianie diagnozy problemów uzależnień, przekazywanie ulotek informacyjnych, indywidualne wskazówki, porady.
- Rozmowy interwencyjne w przypadku pojawienia się problemów związanych z zażywaniem środków psychoaktywnych, ich posiadaniem i rozprowadzaniem, organizowaniem opieki, informowanie o specjalistycznej pomocy, podejmowanie stosownych działań.
- Publikacje w gazetce szkolnej oraz na stronie internetowej szkoły materiałów informacyjnych.

6. Współpraca szkoły z instytucjami oraz organizacjami w sytuacjach wymagających interwencji:

- Centrum Interwencji Kryzysowej w Kartuzach,
- Rodzinny Ośrodek Kryzysowy dla ofiar przemocy, dla matek z dziećmi oraz pełnych rodzin w Gdańsku,
- Ośrodek Zdrowia w Sierakowicach,

- Gminy Ośrodek Pomocy Społecznej w Sierakowicach,
- Komisariat Policji w Sierakowicach.

7. Współpraca szkoły z instytucjami oraz organizacjami wspierającymi działalność szkoły w zakresie rozwiązywania problemów uczniów:

- Gminna Komisja ds. Rozwiązania Problemów Alkoholowych w Sierakowicach,
- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Kartuzach,
- Poradnia Zdrowia Psychicznego dla dzieci w Żukowie,
- Dziecięca Poradnia Neurologiczna w Żukowie,
- Centrum Pomocy Rodzinie w Kartuzach,
- Urząd Gminy w Sierakowicach,
- Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Kartuzach,
- Sąd Rodzinny w Kartuzach,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sierakowicach,
- Gminna Komisja Interdyscyplinarna.

XII. EWALUACJA PROGRAMU

Ustalenie czy program wychowawczy oraz program profilaktyki przyniosły oczekiwane efekty niezbędna jest ewaluacja w zakresie:

- 1. Co się wydarzyło w czasie realizacji programów i dlaczego?
(ewaluacja całego procesu)**
- 2. Czy zostały osiągnięte cele i wykonano zaplanowane zadania?
(ewaluacja wyników)**

Elementem ewaluacji jest systematyczne monitorowanie przebiegu działań wychowawczo – profilaktycznych. Sprawdzeniem skuteczności działań będzie końcowa ewaluacja wyników.

W celu uzyskania informacji o tym, jak realizowane są zaplanowane zadania i czy uczestnicy oraz realizatorzy napotkali na jakieś problemy, dokonywany będzie monitoring programu dwa razy do roku szkolnego. Ewaluacja wyników będzie przeprowadzana pod koniec roku pracy z programami, a wyniki będą ważnymi wskazówkami do dalszej pracy w kolejnych latach.

Ewaluacja wyników dotyczy zadań i celów programów, a podstawą do jej prowadzenia są:

- obserwacje uczniów w różnych sytuacjach (*ustnych odpowiedzi, sprawdzianów, publicznych występów, pracy w grupie, kontaktów z kolegami na przerwach, uroczystościach szkolnych i lokalnych*),

- analiza frekwencji, uwag dotyczących zachowania się uczniów, ich stosunku do nauki, do kolegów, nauczycieli i pracowników szkoły oraz wyników nauczania,
- analiza dzienników zajęć pozalekcyjnych, wyrównawczych i kół zainteresowań pod względem liczby korzystających z nich uczniów i ich osiągnięć,
- wywiady z pielęgniarką i pedagogiem szkolnym odnośnie liczby i rodzaju konfliktów i nieporozumień między uczniami,
- ankiety przeprowadzone wśród uczniów, nauczycieli i rodziców,
- obserwacje i rozmowy z uczniami, ich kolegami, nauczycielami, rodzicami i pracownikami obsługi.

Zakończeniem etapu ewaluacyjnego będzie opracowanie raportu w zakresie efektywności prowadzonych działań wychowawczo – profilaktycznych na terenie szkoły w ciągu całego roku szkolnego.

*Program Wychowawczo-Profilaktyczny Szkoły
opracował zespół w składzie:*

1. Alicja Baran
2. Anna Bendzmer
3. Joanna Drywa
4. Urszula Jarmuż
5. Ewa Kasperek
6. Natalia Labuda
7. Bożena Mielewczyk
8. Anita Rutkowska
9. Wioletta Szulc

Całość materiału zebrała i złożyła:

Danuta Fiedoruk